

TRANSILVANI'A.

Fóia Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu suntu membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitetul Asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Materialu pentru istori'a regimentului I. granitiaru din Transilvani'a. (Fine). — Romanii din Peninsul'a balcanica, cercetari de N. Popilianu. — Acte oficióse aflate in colectiunea lui G. Sincai relative mai alesu la scóele din Blasiu in limbile originali. — Epistola despre academi'a romana. — Procese verbale ale comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luate in siedintiele dela 30 Martie, 24 si 25 Aprilie n. 1885. — Bibliografia.

Materialu pentru istori'a regimentului I. granitiaru din Transilvani'a.

(Fine.)

Afaceri eclesiastice si scolastice.

Acésta parte din urma a raportului merita tóta lua-rea aminte a nóstra, atátu din punctu de vedere alu religiunei si scólei, catu si preste totu alu gradului de cultura, in care se aflá poporul nostru inainte cu o suta si mai bine de ani; de aceea estrasulu ce facemu din acésta parte a raportului in limb'a nóstra va fi reprodusu mai preste totu cu cuvintele raportului.

La regimentulu I. romanescu existau pe atunci 4 religiuni, adeca: romano-cat., gr. unita, „de credintia vechia” séu schismatica, si reformata séu calvinésca.

Religiunea catolica este observata cu mare pietate preste totu unde este sub jurisdictiunea regimentului. Totu asia este ingrijitu si pentru religiunea gr. unita, dara si pentru religiunea neunitiloru este ingrigitu, cá exercitiulu ei se nu fie impededatu in nimicu (Ungestört und nach ihrer Art üben); intocma asia nu se pune nici o piedeca calviniloru, spre a nu se produce cumva vre-o neliniscie intre dinsii.

Asia dara s'au luat preste totu mesurile necesarie si s'au ingrijitu, cá in afaceri religióse si cu respectu la exercitiulu religiunei spiritele ómeniloru se nu fia neliniscite intru nimicu, de si anume la natiunea Valacha mai domnesce inca puçina cunoscintia religiósa mai alesu cu privire la esenti'a religiunei, ceea ce purcede din ignoranti'a generala a preotimei, asia cá reulu acesta se va potea delaturá numai cu timpu.

Din acésta introductiune se póte vedea cátra áinea domniei imperatesei M. Teresiei, cá anume in regimentele granitiare toleranti'a religiósa incepuse se prindia radacini mai alesu dupa-ce Iosifu alu doilea in anulu 1773 stetese vre-o 50 de dile in Transilvani'a, si dupa-ce

chiar' in acelu anu ordinulu Iesutiloru fusese desfiintiatu prin pap'a Clemente alu XIV-lea.

Totu aci raportulu mai insémna, cá regimentulu ingrigiesce cá bisericile se fia tinute in regula buna, cá insemurile sale strabatu numai in comunele curatu granitiare, ér in celea mestecate nu se póte face mai nimicu.

Romano-catolici erau in regimentu mai multu numai oficiarii. In Orlatu se aflá o capela cu unu capelanu din ordinulu Minoritiloru, care avea salariu câte 15 fl. lunar si alt'a nimicu. Acea capela se facuse din colecte. In Hatiegu se aflá o biserică rom. cat. de zidu cu unu preotu, aceea inse erá a provincialiloru. Totu acolo se aflá si o monastire cu biserică a franciscaniloru, in care locuiau trei parinti si unu frate. Biserica si monastirea erau din lemn si in stare fórte rea; bietii calugari traiau mai multu din cersite si din ceva fundatiuni remase loru din vechime. Acei preoti catolici erau toti magiari, si nemtiesce nu sciéu nimicu.

Preotimea gr. unita si bisericile.

Aci raportulu arata, cá preotimei unite fi lipsesce cualificatiunea si sciinti'a, care se cere dela parochi; de aici apoi se póte explicá, pentru-ce „natiunea valacha” inaintédia asia de puçinu prin religiune in cultur'a superióra. Cei mai puçini dintre preotii uniti au studiatu pe la scóele. Pana acum trecu de ómeni invetiati acei preoti uniti, carii pe lângă ce sciú citi carti tiparite, mai sciú se si scrie si se si citésca scrisori romanesci. De aici se póte judecă, cá daca preotii sunt atátu de ignoranti, poporenii loru trebue se aiba si mai puçine idei despre invetiatura. Caus'a principala la acésta stare trista a culturei raportulu o afla mai vèrtosu intru inpregiurarea, cá acei preoti uniti séu nu tragu nici-unu venitu dela bisericile loru, séu fórte puçinu, si asia ei trebue se-si castige pànea de tóte dilele din cultivarea pamentului, arandu, cosindu si lucrându la vii; ei mai tinu si vite, éra unii se sustínu chiaru si cu munc'a bratiiloru. Pamenturile pe care le cultiva acei preoti sunt

séu proprietatea lorú séu dintre cele militarisate, prin urmare tóte conserise pe familii; asia dara daca móre preotulu, mosi'a trece la eredií lui, carii daca sunt feciori, se inoléza cá si ceialalti granitarii. Totu folósulu mai mare ce-lu au parochii uniti este, cá sub titlu de „portio canonica“ li se da pamentu de cultivatu pentru 20 galete semanatura si 15 cara de fenu, éra dupa acestea si dupa vitele ce le au, sunt scutiti de contributiunea statului, inse daca au mai multu pamentu, dela acel'a trebue se platésca. (Vedi mai susu).

Parochii au si capelani, cari inse n'au nici unu beneficiu, de cátu se sustinu mai multu numai din veniturile stolari (patrafiru). Capelanulu, cántaretiulu si clopotariulu sunt scutiti de servitiulu militariu.

Daca móre unu preotu si urmédia cá sè se puna altulu in parochia, acela nu póte se subsiste daca nu-si va avea mosi'a sa din care se traiésca. S'au facutu incercari de a se aduce preoti de airea, spre care scopu comand'a militara se adressédia cátra protopopi; dar' in unele casuri s'au escatu neintielegeri intre comand'a generala si intre episcopulu unitu, carele luá tineri din regimentu fara a cere invoirea comandai, si chiar' a consiliuluí belicu, apoi îi hirotonea. Aci se intielege prea usioru, cá episcopulu unitu dela Blasiu tinea la libertatea bisericei sale si la jurisdictiunea sa episcopésca garantata prin diplomele imperatesci, si prin legea din 1744; din contra comand'a suprema tinea cu rigóre la jurisdictiunea sa militara.

In satele curatu militare se aflau inainte cu 100 de ani 21 biserici gr. catolice, care inse in partea lorú mai mare se aflau in stare fôrte rea (sehr übel bestellt sind), cáci la multe lipseau si vestmintele bisericesci, potirele si discurile erau de cositoriu, perdelele de stamba (carton) ordinariu, fesnicele de lemn; unele fôrte vechi si frânte; la unele lipseau chiar' si fachiile de céra de care in ritulu acesta se ceru multe. Din partea regimentului a fostu cercetatu episcopulu unitu de câteva ori, cá se intinda acelorú biserici óre-si care ajutoriu, elu inse au respunsu, cá 'i lipseste ori ce fondu spre asemenea scopu, precum 'i si lipsea in adeveru, apoi mai adaogea, cá pentru asemenea trebuintie ale bisericalorú din comunele granitiare s'ar cuveni se ingrigiésca comand'a suprema militara. Dupa acestea raportulu reflecta la celu alaltu raportu inaintatu din regimentulu alu II-lea dela Naseudu, intru care consiliulu belicu fusese rogatu, cá spre susu atinsele scopuri se perníta a se face bisericalorú ajutoriu din fondulu proventelorú.

Preotimea si bisericele gr. neunite.

Pentru acésta religiune se afla cele mai multe biserici in comunele amestecate cu provincialii, éra dintre comunele curatu militare numai Jin'a si Tientiarii intregi, apoi o parte din orasiulu Hatiegu se tínu de biserica neunita.

Preotimea acestei religiuni este dupa raportu inca si mai ignoranta de cátu a unitilorú, inse chiar' acésta preotime se arata fôrte ascultatóre (besondrer Gehorsam). Precum la uniti asia si la neuniti pentru servitiulu lorú

D-dieescu se cere unu parochu, unu capelanu, unu cántaretiu si unu clopotariu (fetu, clisieriu, crásnicu). Personalulu acesta bisericescu este aplicatu séu suplinitu conformu unei regule numai cu scirea regimentului si a comandai generale, cu atátu mai vèrtosu, cá precum observa aci raportulu, in Transilvania pe atunci nu éra episcopu neunitu si candidatii de preotie se hirotoneau la episcopulu din Munteni'a. *)

Preotii neuniti se sustinu din economi'a lorú si din puçinele venituri stolare, éra alte cástiguri nu au, de cátu ceea ce le da satulu de buna voia; preste acésta ei trebue se platésca si contributiunea statului. Intr'altele preotii neuniti sunt tractati cá si alti granitarii conserisi, numai cátu cei carii servescu bisericei sunt scutiti de servitiulu militariu.

In tóte satele specificate mai susu se afla biserici neunite, care afara de cea din Tientiarii sunt mici, facute din lemn si in stare rea.

Preotii isi au mosiile lorú, unii de ajunsu, altii mai puçine si éراسi altii se sustinu cá vai de ei. Din acésta cauza raportulu repeta si aci dorinti'a, cá se se faca ceva mai multu pentru subsistinti'a preotilorú.

In cátu pentru biserici aflamu o tabela ce suna pe comunele curatu militarisate, din care scótemu urmatórele cifre: Dintre bisericele unite erau in acelu vécu 11 de piétra, 10 de lemn, din tóte acelea 9 erau bune, 4 de mijlocu, 2 prea mici, 6 rele. Parochi uniti erau 20, capelani 19, cántareti 20, feti 19, éra 9 supernumerari. Dintre preotii uniti 6 insi sciéu citi si scrie grecesce, ceea ce se intielege asia, cá ei invetiasere carte in tier'a vecina Muntenia.

Dintre bisericele neunite in cele 3 comune numite mai in susu numai cea din Tientiarii éra de piétra, éra cele din Hatiegu si Jin'a erau de lemn in stare de mijlocu. In tóte trei erau 5 parochi si 3 capelani.

Popi si biserici calvinesci.

Acésta religiune e reprezentata in partea cea mai mare numai in unele comune militarisate din Cottulu Hunedórei si districtulu Hatiegu. Numai in orasiulu Hatiegu se afla o biserica calvinésca cu unu popa si dascalu, pe cari raportulu îi lauda cá se portau bine.

Starea scóleloru in regimentulu I granitiariu inainte cu 116 ani.

Acestu capu din urma alu desu citatului raportu militariu trebue se fia fôrte instructivu pentru noi toti, carii voimu se facemu comparatiune intre gradulu culturai de odinióra si intre celu castigatu succesive mai alesu de ani 50 incóce, éra in cátu pentru trecutu, nimicu mai intristatoriu, de cátu starea in care ne aflase gubernulu din Vien'a pe timpulu infintiarei regimentelorú granitiare.

Raportulu ne spune, cá acestu regimentu inca nici pela anulu 1777 nu avea asia numita scóla normala séu cum se dice astadi scóla primara cu 4 clase, de cátu

*) Da in Siebenbürgen kein nichtunirter Bischof vorhanden, ihre erforderliche Weihe in der Walachei beim Bischof nahmen.

baietii amblau numai la asia numitele scóle filiali si in unele comune invetiau si ceva nemtiesce, éra in celelalte comune curatu militar si in cele amestecate invetiau numai a citi romanesce, câte unii si a scrie. Pentru-cá se cunóscemu mai deaprópe calitatea acelu scóle din regimentu, raportulu are unu conspectu pentru 8 comune, din care aflamu anume urmatóarele informatiuni :

In Orlatu érá dascalu nemtiescu Ioanu Ignatu, avea plata din cass'a comunei 60 fl., din fondulu proventelor 80 fl. mergéu la scóla in acelu anu alu raportului 22 baieti, din carii 16 sciéu citi, 6 sciéu se si scrie romanesce si nemtiesce.

In Vestemu érá dascalu romanescu Dumitru Popoviciu, tragea din fondulu proventelor câte 4 fl. 20 cr. pe luna, avea 17 scolari, dintre carii 3 sciéu se si scrie.

In Jin'a érá dascalu nemtiescu Iosef Schaffner, avea dela satu 70 fl. pe anu, invetiau la elu numai nemtiesce 30 baieti, din carii 4 scieau si scrie.

In Racovitia, dascalu romanescu Vasilie Popu, simbria din fondulu prov. 4 fl. 10 cr., scolari 42, scieau citi romanesce.

In Liss'a, dascalu preotulu unitu, nu avea nici o plata, scolari treidieci (30) in limb'a romana, nici unulu nu scia scrie.

In Sinc'a, dascalu rom. Ioanu Nemesiu, simbria lunaria din fondulu provent. 1 fl. 15 cr., scolari 65 numai la cititu, la scrisu nici unulu.

In Hatiegu, dascalu nemtiescu Peter Drodovsky, simbria din fond. prov. 2 fl. 30 cr., scolari 30, din carii 6 sciéu si scrie.

Totu in Hatiegu, dascalu rom. Iacobu Popa, simbria lui totu din fondulu prov. 1 fl. 40 cr. pe luna, scolari aceiasi 30, dintre carii 12 scieau scrie romanesce.

In Cujiru, dascalu rom. Elia Munteanu, simbria lui 1 fl. 30 cr. pe luna, scolari 20 carii scieau numai citi.

Raportulu observa de doue ori, cá chiar' si in aceste comune baietii amblau numai in lunile de érna la scóla, ér vér'a érá preste potintia, din cauza, cá parintii aveau mare trebuintia de baieti la economi'a casei, apoi si bietii dascali nu érá vorba se se ajunga cu acea mica simbria, trebuiau se lucre si ei la câmpu. Localu de scóla nu érá nicairi, de câtu scól'a se tinea in locuinti'a dascalilor; apoi si acestia scieau carte pucina, afara numai de dascali din Orlatu si Jin'a, carii vorbeau si scriéu bine limbile germana, romana si latina. Din aceste póte inchieia ori cine la starea instructiunei poporului dinainte cu 100 de ani. Nu uitamu nici aci, cá in comitatele feudali nu érá nici vorba de vre-o scóla romanésca pe la sate pâna mai târziu in dílele imperatului Iosifu alu II-lea, despre care a fostu vorba cu ocaziunea publicarei unoru acte oficiali remase intre manuscriptele lui G. Sincai.

Intr'unu decretu din 8 Martie 1775, si intr'o instructiune scolastica tiparita in acelasi timp, afacerile scolastice se regulasera asia, cá se se infiintiedie in tóte tierile scóle normali principali germane (Deutsche-Haupt Normal-Schulen) si scóle numite triviali, adeca elementarie.

In cele doue regimente romanesce pedestre s'au tinutu consultatiuni asupra modulú cum s'ar potea infiintia scóle de acelea si de unde se se iá sumele de bani necesare pentru acelu mare scopu; dupa-ce inse s'au vediutu, cá érá se infiintiedie chiar provinci'a Transilvani'a scóle de acelea, s'au crediutu cá érá bine se mai astepte cu realizarea planului: dara s'au insielatu, pentru-cá provincialii n'au facutu nimicu. Intr'aceea raportulu crede, cá ar fi bine, cá de o camdata se se deschida pentru acestu regimentu trei scóle bune, in Orlatu, Vaidarecea si Hatiegu cu localitati corespundietórie si cu docenti cualificati, afla inse si aci greutatea executarei atátu in lipsa de bani si de dascali, câtu si in pucina aplecare a natiunei romanesce de a-si dá copii la scóla.

Venindu la scólele calvinesce, raportulu lauda éra si scól'a din Hatiegu si mai adauge, cá in comunele Racasdi'a, Hasdate, Pestisiulu de josu si Riu-Albu granitiarú calvini au scóle reformatate comune cu provincialii, scolarii facu sporu bunu, pentru-cá popii calvinesce tinu acelea scóle in regula buna, si pe cei mai buni baieti ii trimitu la studii ulterióre mai alesu la Orastie si la Aiudu. In acei ani erau din Racasdi'a 7, din Hasdate 10, din Pestisiu 4 si din Cristuru unulu, cu totii: 22 scolari trimisi la studii. Din contra dela tóta ceialalta poporatiunea regimentului, adeca dintre romani se aflau la Sibiu 6, la Clusiu 2, la Sambata-mare (Tyrnau) in Ungaria 1, in Blasiu 8, in Fagarasiu 9, in Mediasiu 2, in Brasiovu 2, in Debrețin 1, cu totii 31 studenti, dintre carii 19 insi mai departati nu s'au prezentatu la revisiune; de aceea si observa raportulu, cá nu este bine se absentedie studentii dela revisiune, cá nu cumva mai curendu séu mai târziu se li se piérda urm'a, precum se mai intemplase.

Din tóte acestea raportulu inchieia, cá in atáta lipsa de scóle va mai trece lungu timp, pâna cându regimentulu se se póta folosi de o suma a inteligentiei esite din sinulu seu, mai alesu cá studentii cari invetia la Blasiu si Aiudu se facu séu preoti séu trecu in oficii provinciale, precum éra si s'au mai intemplat.

Pe noi ne surprinse chiar' si cifr'a de 31 studenti, pe care o scóte raportulu la loculu acest'a, pre cându la unu altu locu pe la inceputu vorbea de studenti multu mai puşini.

In fine reflectându aici si la starea scóleloru din regimentulu alu 2-lea romanescu se dice, cá in acela stau multu mai bine, de si mai suntu si in acela multe de facutu si indreptatu. Dara in Nasaudu érá incai o scóla normala chiar' si in acea epoca; de aceea raportulu vine la ide'a care mai târziu se si realizase, cá se se trimita si din regimentulu I-iu unii baieti la scól'a din Nasaudu, érá altora se li se faca óresi-cum locu in retrangementulu din Sibiu, pentru-cá invetiandu nemtiesce se ésa din ei suboficiari buni. Totu aci raportulu isi descopere o dorintia care astadi s'ar pareá fórte curiósá, adeca de a dá undeva preste un calugaru (Kallugier), care se cunósca bine limb'a germana, firesce cu scopu cá se fia aplicatu la scóle, inse fara a spune in ce calitate.

Restulu raportului de aprópe o cóla nu mai are nici unu interesu pentru noi, ceea ce aflamu cu cale, este a mai însemná inca odata aici subscriptiunile:

Sibiu in 20 Mai 1777.

Baron Cristian Rall m. pr.,
General-Feldwachtmeister.

Gottfried G. Obst m. pr.,
Feld-Kriegscommissär.

Romanii din peninsul'a balcanica.

Cercetari de N. Popillianu.

Sub acestu titlu ne vení o carticica de 60 pagine 8-vo. In anii mai dincóce s'au mai vediutu câteva studii etnografice publicate despre asia numitulú poporú macedo-romanu sau cutiovlachu, dara tóte acelea differu nespusu de multu in informatiunile pe care le dau, éra anume relative la numerulu poporului macedo-romanu scriitorii publicisti diferu dela 100 mii până preste 1 milionu, in câtu mai pe urma nu poti dá crediementu la nici-unulu. Dn. Popilianu ne spune, că a petrecutu mai multi ani in Peninsul'a Balcanica; tocm'a pentru acésta se ascultamu celu puçinu informatiunile dsale din prefatiune pag. 3, apoi notiunile generale pag. 7 si despre poporatiune pag. 17.

„Prefatia.

Modestele cercetari ce presintu astadi lectorului, sunt productulu unei petreceri de mai multi ani in mijloculu fratiloru nostri din Peninsul'a Balcanica. Totu ce se scrie in acestu opusculu este imaginea adevérului si a realitatii; asi fi pututu se relatu multu si multe in acésta materie, imitându pe mai multi scriitori streini, cari s'au indeletnicitu a scrie despre Romanii, dîsi macedoneni, unii povestindu dupa audite, altii luându-se dupa scrieri anterióre, altii chiar' dusi de fantasii si ipotese. De-si o mare parte din acesti scriitori comitu erori mari, totusi prin faptulú că s'au interesatu de Romanii cei uitati preste dunare, merita stim'a si respectulu ori-cărui Romanu, căci, si daca au gresitu, nesciinti'a a fostu de vina. Numai scriitorii greci sau greco-fili, condusi de scopuri politice, trebuescu esclusi din numerulu invetiatiiloru din occidentu. In nici unu punctu din Europ'a nu se vede tendinti'a extraordinara de a rapi nationalitatea unui intregu poporu, de a avea cutezantia a spune lúmei intregi — unei lumi luminate — că Romanii din Peninsul'a Balcanica sunt Greci. Europ'a, care incepe a vedea lamuritu in tabloulú etnicu din Peninsula, care incepe a distinge figurile neasemenate ce compunu acestu tablou, va sci se respundia neconsciinciosiloru scriitori si diplomati greci, cari presinta acestu tablou numai in colori si trasuri grecesci.

In multe opere, si chiar' didactice, se citește necontenitu, că in Peninsul'a Balcanica sunt preste 3,000.000 de Eleni; o asemenea intunecare a adevérului puru, am vediutu-o chiar' prin geografii de scóla, (vedi Cortambert); se nu ne miramu in sa. Numele de Elenu, nu are aci sensulu seu etnicu, Elenu însemneaza crestinu

ortodoxu, si in acésta conceptie, autorii din occidentu spunu adevérulu. Romanii, Bulgarii, Albanesii si Grecii, cari compunu elementulu crestinu alu imperiului otomanu, sunt ortodoxi, tínu de biseric'a greco-orientala, dar' acésta forma de ritu nu impietéza cu nimicu in individualitatea lorú nationala. Aceste diverse semintii, cufundate in grosulu noru alu dominatiunei otomane, au remasu necunoscute in viéti'a politica, au existatu in sa in viéti'a religiósá si s'au manifestatu cá ortodoxi prin organulu patriarchiei grecesti din Fanaru. De aci deci, pentru lumea intréga, acesti Romani, Bulgari, Albanesi si Greci, nu sunt cunoscuti de câtu in form'a religiósá a bisericei grecesci din Constantinopolu, adeca Greci.

In acestu secolu de lumina, in care a intratu Europ'a adi, in acestu secolu, cându semintiele uitate incepu a fi cercetate si indreptatite dupa legi naturale, ortodoxii greci din Peninsula lupta cá sè se afirme si cá natie cu limba, cu moravuri si cu drepturi. a b antiquo respectate de tóte invasiile barbare, si in specialu de a Turciloru. Suntemu deci in ajunulu aparitiunei unoru ortodoxi Romani, ortodoxi Albanezi si ortodoxi Bulgari; ér elementulu grecu, fie din Fanaru, fie din porturile Mediteranei, fie din Greci'a, este in ajunu a se mângaiia că celu puçinu — in timpu de mai multe secole — s'a leganatu in sperantia de a avea in fati'a Europei 3,000.000 de greci fabricati dupa calapódele, cá se nu dfcu dupa potcapiile Fanarului si modelele picturei politice din Greci'a. La lamurirea socotelorú nationale si chiar' bisericesti, totu ce este grecescu in Peninsula, va avea mari greutati a da séma de cheltuelile facute.

Sunt multe de dísu in acestu capitolu, in sa scopulu micului meu tratatu este altulu; in acésta restrénsa scriere, vorbescu mai multu de starea geografica si topografica a Romaniloru din Peninsula; 'mi propunu a aretá in scurtu localitatile ocupate de acesti Romani, relatiunile lorú comerciale si industriale, si in trecátu starea lorú sociala si politica. In a dóu'a a mea scriere ce va purtá titlulu de Patru ani in Peninsul'a Balcanica, voiú tratá amenuntitu despre limb'a, moravurile, datinele, music'a, dantiurile, costumele, credintiele, superstitiele si basmele fratiloru de peste Dunare. Intr'o a trei'a scriere Drepturile politice ale Romaniloru din Peninsul'a Balcanica me voiú incercá a aretá drepturile politice, legamintele Romaniloru acestor'a cu guvernulu otomanu si in specialu relatiunile bisericei si scólei lorú cu patriarchi'a din Fanaru, precum si legaturile internationale cu conlocuitorii lorú din Peninsula.

Modestele mele cunóscintie si lips'a de complete acte si documente cerute pentru acestu sfársitu, 'mi voru face mare piedica, in sa voiú spune ceea-ce sciú si se póte dovedi cu probe netagaduite, lasându viitoriului sarcin'a a desgrop'a din mormentulu uitarei pe unu intregu poporu, icón'a stramosiloru nostri si sentinel'a latinitatei in Peninsul'a Balcanica.

N. Popillianu.

Notiuni generale.

Elementulu romanu numera multe colonii asediate in deosebite punete ale Carpatiloru si Balcaniloru; coloniile romane, cari au ramasu isolate prin plaiurile si còm'a Pindului, constitue pâna acum unu obiectu de debateri asupr'a originei lor. Unii istorici — mai alesu germani — se încerca a constată, că Romani din Peninsul'a Balcanica sunt descendenti coloniloru transportate de imperatulu Aurelianu in drépt'a Dunarii; alti istorici considera pe acesti Romani că niste resturi ale legiuniloru romane, cari au stationatu in Moesi'a, Macedoni'a, Iliri'a si chiar' in Greci'a. Sunt de asemenea scriitori — mai cu séma greci sau greco-fili, cari emitu parerea, că Romanii din drépt'a Dunarii nu sunt de cătu rezultatulu unui amestecu de greci si albanezi. Lasându si pe cei d'antâiu si pe cei din urma se discute asupr'a insemnatei cestiuni a originei Romaniloru din peninsul'a ilirica, noi putemu constată, că la alcatuirea acestoru colonii, au participatu doi curenti de colonizare, unulu viindu din valea Dunarii, ér' altulu viindu de-a dreptulu prin Iliri'a. Elementulu, care s'a invoitu a trece din Daci'a in drépt'a Istrului, espusu mai multu la capricile diverselor invasiuni barbare, cari veniau din spre resaritu, a fostu constrênsu a se miscá necontentitu spre Balcani. Celu din Iliri'a, care a fostu mai multu feritu de invasi, s'a mantînutu in vechile puncte ocupate de la ineeputu si numai invasi'a Turciloru a contribuitu a-lu face se-si caute adapostu prin positiuni favorabile conservarii esistentiei sale individuale nationale.

Că si multe epoce ale vietii nationale si politice ale Romaniloru din Daci'a, totu ast'-felu cea mai mare parte a trecutulu politicu alu Romaniloru din Peninsul'a Balcanica este necunoscutu sau reu cunoscutu. Afara de cunoscintiele istorice pe cari le posedemu din epoc'a bizantina si a domniei disa romana bulgara, abia câte unu scriitoriu sau calatoriu ne vorbescu de timpurile trecute ale acestoru Romani. Nu incapa indoiala, că scriitori, si cronicari, evului-mediu au scrisu despre Romani, in sa pâna acum zacu in intunericulu necunoscutulu, că multe din documentele si actele privitoare la istori'a Romaniloru. Isvórele istoriei Romaniloru va trebui se le cautamu in analele séu archivele Austriei, Italiei, Greciei si mai cu séma ale Turciei, sub a carei stapanire au petrecutu mai multu. Este bine se luamu a minte cându citimu scrieri asupr'a Romaniloru, căci puține sunt juste si reale; cele mai multe sunt o confusie sub punctulu de vedere etnicu si istoricu.

Intre scriitorii si hartografii moderni cari s'au ocupatu mai cu dinadinsulu de Romanii din Turci'a, avemu a numera putini; si acesti'a germani. Vestitul cartografu alu peninsulei elenice, Kiepert, ale carui opere sunt atâtu de pretiuite, intr'o carta etnica a acestei peninsule, nu vroesce se cunósca pe Romani, si îi imparte séu la Greci séu la Bulgari; asemenea eróre este greu de iertatu unui geografu seriosu, instruitu si care a depusu multe osteneli si a cheltuitu multu timpu spre alcatuirea unei charte juste si apropiate de adevèru a im-

periului otomanu. O charta austriaca, a Statulu-Majoru, cea mai amenuntita a Peninsulei, de si este cu totul streina sub punctulu de vedere etnicu si politicu, totusi este singur'a buna de consultatu.

In genere Romanii din penisula sunt cunoscuti în tièra cu numele de Romani din Macedoni'a; faptul pozitivu este, că acesti Romani se intindu nu numai in acésta provincie, ci si in celelalte, cari alcătuescu actualulu imperiu otomanu, in Iliri'a si Dalmati'a, in Serbi'a si Bulgari'a si in Greci'a. Ei incepu a se areta de la culmea Cear-Dach si in directi'a ramificatiunii Balcaniloru, pe plaiuri si pe coline întâlnimu comune romanesce. Cu cătu ramificatiile muntiloru se apropia de Archipelagu, cu atâtu elementulu romanu devine mai pronunțiatu. Este in sa mai aglomeratu acestu elementu pe pantele Balcaniloru, cari strabatu centrulu si nordulu Macedoniei, unde se lasa la Adriatic'a; aci Romanii traiescu in armonie cu Albanezii. Putemu considera in sa ca centru de Romani, ramur'a Balcaniloru ce strabate mijloculu Macedoniei si se perde in Chalcidica si golfulu Salonicu. Din centrulu acestei provincii, continuându sirulu muscelorulu ce se léga cu Pindulu, elementulu romanu devine in adevèru puternicu, pre lângu muntele Gramost'a, care facèndu o cotitura spre sudu se prelungesce in Greci'a; tiindu còm'a Pindului atâtu versantulu de apusu cătu si celu de resaritu este totu ocupatu de Romani; chiar' si pe bratiulu care forméza Olimpulu si la pólele lui sunt orasie romanesce. Muntele Pindu duce cu elu pe Romani pâna in Greci'a. Afara de aceste puncte, Romani, sunt respanditi prin câmpiile Seresului si ale Salonicului.

Sub punctulu de vedere topicu, coloniile romane ocupa anume positiuni deosebite de acelea, pe care traiescu coreligionarii din Peninsul'a Balcanica. Nu se potu vedea comune si orasie romanesce de cătu pe còm'a sau pólele muntiloru, pe dealuri isolate séu chiar' prin strêmtorile puțin frecventate ale muntiloru. Acésta caracteristica topica se esplica prin deosebit'a aplicatiune a Romaniloru de a-si conservá famili'a si individualitatea nationala. In mijloculu atòtoru elemente distincte de cari este incungiuratu celu romanescu, fatia cu greu'a dominiatiune a Otomaniloru, singur'a cale de scapare a fostu aceea a codrului verde. Cum-că suirea spre inaltímea muntiloru este unu faptu din timpul invasiiei turcesce, se póte dovedi si prin aceea, că mai alesu in Macedoni'a nici unu orasiu romanescu nu are odata de fundatiune mai veche de trei secole.

De asemenea comunele si orasiile romanesce sunt asediate mai desu pe lângu unu centru mai mare de populatie, care órecându erá locuitu de Romani. Intru acésta ne vinu in ajutoriu si numele romanesce ce le pórtu centrele parasite, precum si traditiunea populara, că intr'o vreme acolo locuia ei. Totu spre sprijinirea celoru de mai susu, putem adauga, că de cându aministrati'a turca a inceputu a se schimba in bine, Romanii, vechi locuitori si cultivatori ai câmpiiloru fertile din Peninsula, se cobóra necontentitu spre câmpu, unde atâtea suveniru îi chiama-

În decursul cercetărilor noastre vom aduce și alte probe asupra opiniei emise.

Spre a fi pe deplin edificați asupra constituirii populației romane din Peninsula, trebuie să se știe, că sunt centre de populație românești pure, adică locuite exclusiv de Romani și centre mixte, precum și mici colonii asediate prin orașele însemnate ale Macedoniei, Epirului și Tesaliei. Pe când în orașele și comunele pure românești, Românii s'au conservat în totul intacti sub toate punctele de vedere, în cele mixte, multe din obiceiuri, costumului și chiar limbă au fost influențate de elementele streine.

Populația.

Din toate statele Europei, cel mai înapoiat în privința organizației — mai alesu civile — este acela al Turciei; de aci decurge, că în materie de statistică sub toate punctele de vedere, este greu de vorbit. Condițiile stării civile, cari sunt unu product al civilizației, nici nu sunt cunoscute în imperiul otoman; condițiile de plată contribuțiilor nu pot fi luate ca normă la numărul populației, de ore-ce contribuțiile directe și indirecte nu se percep anume pe persoană, ci pentru fiecare comună este desemnată o sumă proporțională cu numărul locuitorilor, care număr este făcut de primar, și nu încapă îndoială, că primarul fiecărei comune caută a micșora numărul populației, că astfel se făcăt de mică și suma de plată contribuției. Deci în actele administrative ale imperiului nu găsimu îngrijiri de statistică, sau de că voim se le cautăm, le vom avea vicioase. Din cauză lipsei de izvoare statistice, a născut o mare nepotrivire numerică a populației la diferiți scriitori sau geografi, cari s'au interesat de populațiile din Peninsula Balcanică. Unii din acești scriitori au dat cifre imaginare, alții le-au redus sau umflat după cerințe politice și cu anume scopuri; astfel în geografiile grecești și în scrierile politice alcătuite pentru statul grecesc, numărul Romanilor ar fi de peste o sută de mii; alți scriitori — aparținându pe Romani — îi ridică la număr de două milioane. La început am spus, că este bine se fimu cu luare aminte când vedem scrieri despre Românii din Peninsula, și tocmai aci este locul se nu uităm acestă. Dacă pe de o parte greco-fili au numerat pe Romani cu măsură după calculele lor de pasiuni politice, pe de alta parte este drept se avem în vedere, că și partizanii Romanismului i-au numerat cu măsură entuziasmului național. După toate cercetările posibile, făcute sau proprio visu, sau prin intermediul autorităților românești și prin preoți, cifră cea mai apropiată de adevăr, de realitate este de aproape 1,000.000 asediați în orașe și orașele prin deosebitele puncte arătate prin Balcani și Pindu. În Peninsula ei sunt cunoscuți cu aceste numiri: Turcii îi numesc Vlah și Olah; Grecii Vlahi; Bulgarii, Vlah, Sintiari și Tientiari, mai alesu în Balcani; Albanezii îi numesc Vlah. Este bine se observăm în trecut, că expresiunea albaneză Vlah sau Vlah însemnă frate; și totu ase-

menea proverbul albanez: Shyp e de Vlah, vlah, adică Albanezul și Romanul, frate. Românii se numesc pe sine în toate părțile, a-Român. Sunt cunoscute în Turcia mai multe grupuri de Romani cu deosebite porecle sau pronumi; astfel avem: Romani Moscopoleni sau Voscopoleni, cei din orașul cu același nume și din împrejurime; voscopolenii au antaie-tatea în cultură și civilizație și vorbesc dialectul cel mai alesu; apoi sunt Romani Gramosteni, adică din coprinșul muntelui Gramostea, deosebiți prin costum, dialectu și chiar prin caracter; apoi sunt Romani dela Pindu sau cu Sarica, unu vestimentu de țesătură de lână; dialectul romanu la acestu grupu a suferit foarte mult de înrăurirea celui grecesc. Apoi mai sunt Romani din ținutul Bitoliei, precum Crusioveni, Gopiseni. Aceștia se deosebesc prin prea marea aplicație la comerț și industrie. După aceea mai trebuie se cunoscem pe Românii Farșiroți sau Farșiloti, cari s'ar numi astfel după o localitate Frașea din Albania; aceștia se deosebesc prin dialectul aspru și puru românesc; prin costumul lor, și chiar prin viața socială; ei petrecu nomazi cu turmele lor pe totă Peninsula, începându din Albania și până la limitele Greciei; une-ori trecu și în Grecia și Bulgaria. Că cei mai apropiați de Farșiroți sub toate punctele de vedere sunt Românii Muzachiari, adică din Muzachi, ținutul în Albania, ocupat de acești Romani. Atâtă țară lor cătu și insi ei sunt puțin cunoscuți; ba se crede că nici nu recunosc autoritatea otomană, ci duc o viață independentă, că și multe grupuri de Albanezi. Acești Muzachiari, unu tipu de frumșetie și barbație, rare-ori se coboră în câmpiile Macedoniei. Apoi sunt Motiani. Nu mai puțin vrednici sunt de cunoscută asia numiții Sarcaciani sau Arvanito-Vlahi, cum îi numesc Grecii; ei vorbesc dialectul grecesc, și cu toate acestea în totu se aseamă cu Românii; duc viața nomadă, și-si construiesc niște colibe tiugiate, de formă conică, numite cucuvitia. Mai este unu grup de Romani spre apus de Seres, cari au conservat aproape intactu dialectul din Romania. Și pentru că pomenim aci de grupurile de Romani din Peninsula Balcanică, putem cită și pe Românii turciți, asediați în mai multe comune pe pârâiele și la piciorul muntelui din Caragiov, unu sîru care trece pe la orașul Voden și se coboră spre Seres. Nu se cunoscă epocă trecerii acestor Romani la mahomedanism, nici împregiurările ce au contribuit la acestă. Tradițiunea spune, că unu episcopu grecu, din această eparchie, condus de scopuri meschine, a imbrățositu mahomedanismul și că populația l'a imitat. Mai lesne este însă de credut, că nevoile au fost cauză care i-a constrins la schimbarea religiei. De altminteri vorbesc românesc, și si-au conservat dialectul mai apropiat de cel din Dacia. Se ocupa cu meserii și mai alesu cu agricultură; că orașe mai însemnate sunt: Nant, Osiani și altele.

Acum, după-ce am cunoscut mai multu sau mai puțin pe Românii din Peninsula, voim a face unu

tablou statisticu comparativu, între deosebitele rase cu care traiescu Romanii, am avea următoarele cifre:

Romani	1.000.000
Albanezi preste	1.000.000
Bulgari	1.200.000
Greci	400.000
Turci	1.000.000
Totalu	4.600.000

adeca o populatie de peste patru milioane si siase sute de mii; la acést'a adaugându-se populati'a mixta de Armeni, Ebrei, Tigani si de alte nationalitati, vomu avea cifr'a de cinci milioane, populati'a totala a Turciei. Din numerile de mai susu se vede, că in privinti'a populatiei, Bulgarii ocupa primul locu; apoi Turcii, Romanii si Albanezii sunt aprópe egali si că in ultimulu locu se gasesce gint'a gréca. Putemu observá aci, că in unele statistice si chiar' cărti didactice, se vede cifr'a de 1.400.000 de Greci in Peninsul'a Balcanică; cifr'a este justa cu observatiunea că din acést'a suma sè se scadia 1.000,000 de Romani, pe cari Grecii nu voru cu nici unu pretiu a'i socoti de Romani.

Sfarsindu cu capitolulu acest'a, trebue sè adaogamu, că in cifr'a de Romani mai susu aratata, nu intra Romanii de pe lănga Adriatic'a, precum si cei din Greci'a. Romanii de pe litoralulu Albaniei se ocupa mai in specialu cu comerciulu — mai alesu cu Itali'a — ér cei din Greci'a cu cultur'a vitelor. De asemenea, insemnate colonii au trecut in Bulgari'a, de cându acést'a tiara s'a declarat independenta.

Cutio-Vlach si Cara-Vlach. — Romanii din Peninsula mai sunt gratificati cu porecla de Cutio-vlah, precum si cei din Daci'a cu aceea de Cara-vlah. Ambele epitete se par' că continu o derisiune pentru Romani, si cu tóte acestea ambele epitete esista scrise chiar' in actele oficiali ale imperiului otomanu. In ori-ce cercetari a vre-unei materii, de multe-ori etimologi'a unui cuventu ne lamuresce pe deplinu cunoscintiele. Epitetele Cutio-vlah si Cara-vlah sunt expresiuni de origine turca si au sensu politicu si etnicu de mare insemnatate pentru Romani. Vorb'a Cutio este o coruptiune a cuvéntului turcu Kiuciucu, care insemnéza micu. Vorb'a Kara in limb'a turca nu insemnéza numai negru, ci in sensu mai largu esprima si multimea, puterea; deci Kiuciuk-vlah se traduce prin Romanii'a-mica si Kara-vlah corespunde cu Romanii'a-mare. Acum cunoscându sensulu etimologicu alu acestoru expresiuni, putemu se le facemu lesne istoriculu. Se scie că Turcii au cunoscutu si au fostu in relatiuni politice atātu cu Romanii din Daci'a, cătu si cu cei din Peninsula, si a fostu cev'a fórte naturalu, ca pe cei d'antài se fi deosebésca cu epitétulu de Kara, ér' pe cei din urma cu epitétulu de Kiuciuku.

Prin urmare, in locu de a crede, că cei cari ne numescu Kara si Cutio-vlah ne facu o ofensa, din contra trebue se suridemu de ignoranti'a lor.

Acte oficiali aflate in colectiunea lui G. Sincai relative mai alesu la scólele din Blasiu.

In Nr. 6 alu acestei foi periodice amu promis, că dupa-ce vomu comunica in limb'a nóstra coprinsulu actelor oficiali relative la afacerile scolastice din dilele lui Georgie Sincai, pe acelea-si le vomu dá totu, acilea si in textulu loru originale. O facemu acést'a cu atātu mai vèrtosu, cu cătu chiar' si pàna in diu'a de astadi unii adversari obstinati inca totu mai striga, că G. Sincai nu a documentatu cele ce a scrisu si aparatu in viét'i'a sa.

Documentele originale copiate de cătra noi din archivulu episcopiei gr. cat. dela Oradea nu se aflau puse in ordine chronologica asia cum ne-amu adoperatu noi a le trece in estrase romanesci din Nr. 5—6—7—8. Aci le punemu in ordinea in care le-amu aflatu noi; istoriculu care va voi a le folosi, usioru le va citá pe fiecare la locul unde-i va conveni.

Adress'a comitatului Albei inferióre cătra episcopulu Grigorie Maioru a. 1777.

Excellentissime Dne Episcopo Domine nobis Gratosissime!

Intuitu erigendae Scholae Normalis, anteriores ordinationes suas Excelsum Regium Gubernium iterare dignatur, in Conformitateque Benignae Suae Majestatis Sacrae Intentionis de extructione commoditatum praescriptarum vult ut anteriores Ordinationes debitum sortiantur effectum, ea propter peroficiose requirendam habuimus Excelentiam Vestram, ut dum et quando operarii Manuales ad id opus perficiendum ex parte Cottus: praestandi neccessarii forent, vel dum manus operi admovebitur, dignetur cointelligenter nobiscum esse, et juxta Altissimas Ordinationes ea quae demandata sunt, non deerit Tabula Continua praestari facere. In reliquo Gratiis enixe commendati manemus. Excellentiae Vestrae humillimi servi: Tabul: Contin: In Cottu: Albae: Infr: Sessione Tabulari Die 7-a Mart: 1777 N. Enyedini celebr:

Copia Cossionis Gublis dto 9-br. 1776 Nr: 5065 eman: PP. Relationem D. Vestrar: intuitu erigendae in Possessione Balásfalva Scholae Normalis, in effectum Ordinationum Gublium successive editarum submissam, accepit Gubernium, cognitaque ejus continentia iisdem per Praesentes reponendum duxit; Quatenus demandato operi intenti esse officii sui ducant, tanto quidem magis, quod Mattas Sua Sacra: praescriptar: Commoditatum extructionem, repetitis vicibus urgere dignata sit. Sic facturis Sig: Nic. C. Bethlen m. pr. M. de Sonnenberg. Secr.

4391. Excellentissime ac Illustrissime Dne S. R. I. Comes et Thesaurarie Regie! Excelsum item Thesauriale Consilium! Domini Domini mihi Patroni Gratosissimi. Resolutis, ac erectis anno praeterito per Clementiam Caesareo-Regiam duodecim Scholis Valachico-Nationalibus, Excelsum Regium Gubernium Gratiouse ordinare dignatum fuerat, ut Magistri pro iisdem scholis Constituti salaria sua In quinquaginta Rfloreis annuis consistentia e Cassa solutoria Cibiniensi perciperent, quae Gratiosa RGubernialis Ordinatio cum ob distantiam locorum, in

quibus praedictae scholae fixae sunt, suum effectum sortiri difficulter quiverit, et queat, Rmus: Dnus: Supremis Scholar: Nationalium Inspector praevisis adhuc tunc difficultatibus, quae ex ejusmodi Locor: lonquiquitate oriundae erant, impetraverat consignationem pro nonnullis, ut scilicet eorum Magistri in Locis, in quibus fixae sunt, solvantur, prouti et solvuntur, de septem autem, ut pote: de Magyar-Régeniensi, Nagy-Nyulasiensi, Székiensi, Nagy-Somkutensi, Szántoensi, Nagy-Almásiensi, et Abrudbányensi altum fuit silentium, ob eamquae rem ipsam harum Magistri ad hoc usque tempus coacti sunt sua salaria e cassa solutoria Cibiniensi percipere, sane non absque gravi incommodo pro angariis negligere debuerunt; quod incommodum facile tolleretur, dum modo e propinquiori aliqua Cassa possent suas angarias excipere. Eorundem itaque commodum ab officio consulturus humillime supplico Excellentiae Vestrae et Excelso Thesauriali Consilio, dignetur Gratiose ordinare, ut possint deinceps praefati Magistri sua salaria excipere e sequentibus Cassis: MRégeniensis et Nyulasiensis a Commissario Bistritiensi; Székiensis, ab eate Provisore Fiscali; N.-Somkutensis a Salis Perceptore Dés-Aknensi; Szántóiensis, et Nagy-Almásiensis a Salis Perceptore Szilágy-Somlyóiensi, Abrudbányensis autem ab ejate Spano Fiscali, vel a Provisoratu Zalatnensi. Quam Excellentiae Vestrae, et Excelsi Thesaurialis Consilii Gratosam Ordinationem dum humillime praestolarer, in profundissimo venerationis cultu emorior. Excellentiae Vestrae. Exc. Thesaurialis Consilii. Balásfalvae 26-a Növ. A 1785 clientum infimus Georgius Sinkai mpr. Primarius scholae Nat. Balásfalvensis, et reliquarum Valachico Nationalium Director.

4391. Resolution. Bittsteller wird mit dieser seiner Vorstellung an dass Königl Gubernium um so mehr verwiesen, als einerseits sonder dessen Disposition in dem einmahl bestimmten und bey der Caal Cassa angewiesenen Statu Personali nichts abgeändert werden mag, andererseits aber aus jenen von Bittsteller aussersehenen Saltz-Ämtlichen und Provisorats-Cassen bei dem Umstand, dass deren Gefällen schon a 1-a 9-ber d. f. angefangen, pro Montanistico gewidmet seiend, ex parte Caali keine Anweisungen mehr beschehen können. Geben von dem Kaiserl: Königl: Thrat, Herrmanstadt den 2-ten X-ber 1785 Georg Linkai. Ignaz Sterzing.

4818. Reverendissime Domine Episcopo, Nobis Ob-servandissime! Sacratissima Sua Majestas pro illa, qua in subjectum sibi populum intense fertur benignitate, Benigno sub 28-a Apr. a. c. edito Rescripto Regio inter reliqua momenta, quibus ampliationem methodi scholarum Normalium intendit, clementer resolve dignata est, ut pro gente Valacha Duodecim primariae Scholae Triviales erigantur, pro quibus etiam 600 fnos benigne applacitavit, jussitque, ut ad tenorem Decreti Regii de 6-a Aug: anni praetenti exarati, loca, in quibus hae scholae introducendae sint, per Ptit. DVtram designentur, ac idcirco ad Regium hocce Gubernium referatur, salarium porro singulis Ludimagistris a 1-a 9-bris a. c. in 50 fnis: e fundo scholar: Nationalium exolvatur; clementer insuper resolvit, ut scholae principali Balásfalvensi una adhuc

Classis cum Magistro 100 Rflor salario fruituro addatur; dum itaque praeattacti sub 6-a Augusti a. p. exarati Decreti Regii puncta 7. et ultimum cum Revdissima DVstra communicanda esse duxit Gubernium, eidem simul intimare voluit, quatenus altissimae huic suae Majestatis Resolutioni se conformare noverit. In reliquo solita observantia manemus Reverendissimae DVstrae obligatissimi B. Samuel de Brukenenthal, David Székely, Adam Veres secr. E Regio N. Principatus Tranniae Gubernio. Cibinii 22-a Iunii 1784. R. Dno Eppo Fagarasiensi.

4818. Extractus e Benigno Decreto Regio, Puncti item Septimi. Ad economicam scholarum pagensium directionem quod attinet: illam in locis Patronos non habentibus, modalitate hactenus observata, pro futuro quoque provideri, Communitatibus tamen serio injungi benigne jubemus, ut aedificia scholastica in bono semper statu conservent, ac Ludimagistris plus aliquid subsidii, quam hactenus in naturalibus, et victualibus praestent. Id, quod tam quoad instructionem, quam vero conservationem aedificiorum, et sustentationem Ludimagistrorum, per ineundum inter communitates et Directores, aut Inspectores locales, ad normam Regni Hungariae, Contractum, oportunissime stabiliri poterit. Sicubi vero Patroni reperirentur, ii per Supremos Circulorum officiales aut Primarium Scholarum NationaliumInspectorem, aut ipsos etiam Parochos modis persvasoriis ad meliorem Ludimagistrorum et scholarum nationalium dotationem inducendi erunt. Duodecimo: Ne apud eos, qui ad Gymnasia transituri sunt, institutio in scholis normalibus hausta inutilis evadat, mutuus inter scholas utrasque nexus, per antecedaneas benignas Ordinationes Nostras stabilitus exacte observandus, atque ut pueri in scholis normalibus ad disciplinas, quas in Gymnasio discere debent, plenius combibendas aptentur, curandum, invigilandumque erit, ut nemo puerorum ad Classes gymnasticas admittatur, qui in schola aliqua principali omnes tres Classes cum fructu non absolvit, et desuper aut primarii Inspectoris aut Directoris testimonium non produxerit.

8933. Sacrae Caes: Regiae et Aplicae: Mttis: Archiducis Austriae MPpis: Traae: et siculorum Comitibus etc. DDni nostri Clementissimi nomine. Rdo Georgio Sincai, nationalium Scholarum Balásfalvensium Directori intim: Ex motivis per DVtram in supplici Sui horsum porrecto memoriali adductis RGubernium interea etiam, donec relatio Commissariorum de fundis Balásfalvensibus submissa fuerit, pro intertentione DVtrae: usque ad 1-am Nbris e fundo scholarum Nationalium 30 fnos: assignasse et medio Incl. Thesaurariatus Regii e Cassa Camerali ex solvandos sub hodierno disposuisse, eidem pro notitia hisce significatur. E. Regio M. Pptus Tranniae Gubernio Cibiny ³⁰/₁₇₈₄ 7 br: B. S. de Brukenenthal mpr. David Székely, Antonius Horváth secr. mpr.

7849. Sacrae Cao: Reae: et Apost: Mattis: Archiducis Austriae, MPpis Tranniae et Siculorum Comitibus, DDni nostri clmssimi Nomine.

Reverende nobis Honorande! Salutem et gratiae Cao: Regiae Incrementum! R. D. Iosepho Mártonfi Pri-

mario Scholarum Nationalium Inspectore, ex 15 aureis, per RDVtram pro revisione librorum petitis ob moder-
nam fundi scholastici angustiam 24 fl. solum pro charta,
et scriba resolvendos esse praesentante, requisitum esse
I. Trtum Reg. ut praescriptam hanc 24 fl. summam prae-
vium in finem RDVtrae exolvendam ex fundo scholar: natio-
nalium disponat; Quod ipsum Eidem hisce praescribendum
esse duxit Gubernium. Sic facturo alte fata sua Mtas Ssma
benigne propensa manet. E. R. M. Ptus Tranniae Gu-
bernio. Cibinii die 26 Augusti 1784 LB de Brukenenthal
mpr. Stephanus Koszta mpr. Georgio Sinkai Directori
Scholae Balásfalvensis.

1430. L. 52. Dem Director der Blassendorfer
Haupt-Schule. Das königl. Gubernium hat missfällig
vernehmen, dass derselbe seinem Bischoffe nicht mit der
gehörigen Ehrfurcht und Bescheidenheit begegne, auch
in andern Fällen bisweilen das erforderliche Decorum aus
den Augen setzen solle. Gleichwie derselbe nun durch
dieses ein, seinen Pflichten entgegen gesetztes Betragen
äussert, eben so werden ihm seine Vergehungen ernst-
gemessenst hiemit verhojen, und derselbe ermahnt sein Be-
tragen ferners hin der Erwartung entsprechend einzurichten,
wie es sein Stand, seine Verhältnisse, und das beste des
Schulwesens, das immer sein Haupt-Augenmerk seyn muss
erfordern. Von dem k. Siebenbürgischen Landes Gu-
bernio. Herrmanstadt. Bánffy mpr. Ign. v. Sternen. (ne-
descifrabili) mpr.

2226. Excellentissime ac Reverendissime Domine
Episcopo Nobis Observandissime! Communicatur in advo-
luto Extractu Exlittiae Vestrae tenor Benigni de 12
Mensis Decembris anni praeteriti 1781 circa Professorum
denominationem, scholarum erectionem, et Normalis Me-
thodi introductionem exarati Regii Rescripti, ea cum in-
timatione, quod pro Catecheta in promptu sit Balásfalvae
Pater Georgius Sinkai Hieromonachus jam antea in schola
Normali Viennensi ad Methodum instructus. In reliquo
solita observantia manemus. Excellentiae Vestrae obli-
gatissimi B. S. de Bruckenthal mpr. E. Regio M. Pptus
Tranniae Gubernio Cibiny die 9-a Aprilis 1782.

Copia 2226. 390. Extractus. Professores pro scho-
lis tam humanioribus, quam altioribus Balásfalvae docendis
ex ipsorum gremio denominandi erunt, hos proinde Epis-
copus pro unius cujusvis capacitatis ratione neo denominatae
studiorum commissioni pro approbatione, et confirmatione
proponet, confirmatus autem sine vestro Gubernii nostri
Regii consensu a Cathedris in posterum non amovebit.
Localem scholarum ejatum Directionem Episcopus, super-
attentionem autem memorata studiorum commissio geret,
qua repetita circa modernum illarum statum, et consti-
tutionem ab Episcopo repraesentatione, futuram regula-
tionem normae quoad scholas humaniores a nobis genera-
liter praescriptae attemperabit, et informationem suam
desuper medio Vestri nobis suo tempore submittet. Quo-
niam autem Commissariorum relatio perhibet numerum stu-
diosae juventutis Balásfalvae ita a crevisse, ut novae ibidem
scholae erigi, et respective aedificium pro scholis hacten-
us destinatum ampliari debeat; hinc vos Gubernium
Nostrum Regium medio comissionis studiorum planum

scholarum erigendarum una cum expensarum in illis in-
sumendarum calculo elaborari facietis, elaboratum vero
pro altissima approbatione nostra submittetis. Et cum ob
copiosum juventutis numerum scholarum etiam trivialium
necessitas adesse exponatur, benigne simul annuimus, ut
individuum in methodo normali, et linguis Balásfalvae ne-
cessariis probe versatum cum annuis 150 fl. e fundo scho-
larum normalium praestandis constituatur, ea tamen cum
conditione, ut eidem congrua habitatio, et dimensum in
naturalibus ab Eppo praestetur. Pro Cathecheta autem
Episcopus unum e Hieromonachis, qui alioquin vi litte-
rarum fundationalium juventutem in religione erudire te-
nentur, absque speciali salario denominabit, et necessitate
ita exigente pro uberiori methodi normalis haurienda
cognitione ad scholam principalem Cibinii constitutam pre-
vie inviabit. Iosephus mpr. Thadeus Baro a Reischbach
mpr. Ad Mandatum sacrae Caes. Regiae Majestatis pro-
prium. David Székely mpr.

8099. Sacrae Caes. Regiae, et Apostolicae Majes-
tatis, Archiducis Austriae, Magni Ppis Tranniae, et
Siculorum Comitatus Domini Domini Nostri Clementissimi
Nomine! Georgio Sincay Scholarum Graeco-Catholicarum
Directori intimandum! Siquidem juxta Ordinationem Gu-
bernalem de 2-a 9-br Nr. 7836 a. pr. exaratam expres-
sis cautum sit verbis, ut adjuta eorum qui e fundo ali-
quo publico sub publica administratione existente relati
Parochi, Professores alique sua perceperint salaria, ad
ratam alicuius Jurisdictionis eo minus trahantur, quod ad-
juta haec, occasione generalis per SS. SS. et OO. factae
repartitionis e toto quanto subsidionali jam detracta sint
et residuum tantum ad Comitatus, Sedes, Districtus, et
loca Taxalia adrepartitum habeatur. Hinc minus recte
quidem factum est, quod a DVtra salarium suum e fundo
Fundationali percipiente subsidium bellicum procentuale
desumptum sit. Quanto tamen hoc jam semel persoluto In-
spectori scholarum Nationalium DVtra nihil dependendum
habet; Reliquos vero Professores per DVtram horsum
insinuos a persolutione ratae in illos cadentis R. Gu-
bernium contra II. SS. et OO. determinationem dis-
pensare eo minus potest, cum secus in toto quanto sub-
sidionali, in quo horum quoque Professorum adjutum con-
tinetur, defectus oriretur. Id quod DVtra ad submissam
sub 26-a proxime evoluti mensis Septemb: in predicto
negotio petitionem hisce rescribitur. E. Regio M. Pptus
Tranniae Gubernio, Claudiopoli Die 10-a Octobr. 1793
Wolffgl. Kemény mpr. Dávid Székely. J. Bedeus de Schar-
berg mpr.

Excellentissime Dne Episcopo Dne Nobis Gratio-
sissime! Commissionem Excelsi Regii Gubernii innuisse
exstruendae in Balásfalva scholae Normalis prius com-
municatam, denuo humillime Excellentiae Vestrae advo-
vimus, enixe orantes, ut cum Excellentiam Vestram qua
Possessorem, Negotium maxime respiciat; in conformitate
ejusdem Commissionis suam eatenus cointelligentiam dignetur
nobis non denegare, quo Jussis superiorum satisfacere
non desimus. In jugi Veneratione perseverantes Excel-
lentiae Vestrae e sessione Tabulae Cont. judic. Cottus

Albae Infer. 11-a 7-bris 1776 opp. N.-Enyed celebr. humillimi servi Tabula Cont. Iudria Cottus Alb. Infer.

Copia Cossionis Gblis ddo 21-a Julii Aj 1775 et Nro. 4333 emanatae PP. Promptitudo, quam Dvstrae circa extruenda ad usum normalis scholae in Balásfalva aedificia, in sua de 13-a proximius evoluti Mensis Juny submissa Relatione appromittunt, grata Gubernio fuit: Quia tamen in conformitate B. Rescripti Regii, omne id, quod nomine Materialium venit, operae item Manuales et Currules a Communitate et respective Possessoribus Locorum, in quibus eiusmodi Scholae extruendae sunt, praestandae veniant, Gubernium impositum opus hoc, in alios rejicere, et a praestatione Lignorum eos, quorum intererit dispensare non potest. Necessarium itaque videmus, ut Dvstrae cointelligenter cum communitate et respective Possessore, hunc in finem sedulo cooperentur, quo facto merces Murarii suo tempore e fundo, qui per suam Mattem indigitatus est, dependatur. Sic facturis etc. Br. S. Brukenenthal m. p., Jos. Molnár Secr. m. p.

133. Excelentissime Domine Episcopo Fogarasiensis! Nobis observandissime! Quandoque dein (?) ex Repraesentatione Tabulae Continuae Com. Albae Infer. via Gubernii Commissioni huic exhibita observatum esset Excelltiam Vtram medio dictae Tabulae super eo requisitam extitisse, ut circa erectionem in oppido Balásfalva Scholae Normalis, modalitatem praestandi succursus animi sui sensa operiret, nullam huc adusque sui declarationem respectu praemissorum mentionatae Tabulae continuae exhibuisse, eandem per psentes officiose compellendam duxit Commissio, ut pro accelerando altissimae voluntatis effectum indilatam cum repraesentante Tabula cointelligentiam fovere, deque effectu Commissionem informare ne gravitet. In reliquo solita observantia manemus Excellentiae Vtrae paratissimi Nic. Bethlen. Josephus LB. Miske m. p. In Publico Ecclesiasticis rebus die 22-a Febr. 1777 EMD. Eppo Fogar.

8680. Sacrae Caesareo Regiae Apostolicae Majestatis, Archi-Ducis Austriae, Magni Principis Tranniae, et Siculorum Comitatus et Domini Domini nostri clementissimi nomine. Reverende, nobis, honorande! Salutem, et Gratiae Caesareo Regiae incrementum: Patre Georgio Sinkai Directore scholae ejatis nationalis necessitates ejusdem scholae, Magistrorumque, et sui ipsius horum repraesentante, sequentia ad eum medio R. D.-Vestrae rescribendum duxit Gubernium, et quidem; quod necessaria pro scholarum earundem Magistris subministranda attinet, ad factam eatenus per R. D. Josephum Mártonffy repraesentationem J. Thesaurarius Regius sub 5-a mensis Decembris a 1782 requisitus est; ulterius autem eidem Patri Sinkai committi, ut pro necessaria scholae Instructione, ut sunt scamna, et mensae, necessariarum expensarum calculum pro ulteriori disponendorum dispositione submittat, quae abhinc adsignari tanto magis poterunt, quod erectis subinde juxta altissimam intentionem Balásfalvae scholis eo haec transferri facile poterunt. Quod porro reliquas adsignatarum pro scholis commoditatum reparationes attinet, requisitus est sub hodierno I. Regius Thesaurarius de ordinanda reparandorum reparatione,

quemadmodum etiam de assignando in rationem uxorati Ludi Magistri hospitio. Quod denique requisita minora concernit, in rationem earundem scholarum ad analogiam Cibiniensem, et Claudiopolitanarum 20 fl. annuatim erga quietantiam P. Georgii Sinkai e Cassa scholarum nationalium adsignati sunt. Quosuper prae laudatus Thesaurarius sub hodierno requisitus etiam extitit, quod eidem Patri Directori Dvtra ea cum ulteriori declaratione intimandum habebit, quod expositae per eundem excursions, nisi per R. D. Josephum Mártonffy Primarium Scholarum nationalium Inspectorem pro necessariis horum repraesentatae fuerint, locum penitus nullum habeant, prouti etiam salarium ipsi juxta tenorem B. de 12-a Decembris a. 1781 exarati Regii Rescripti nullum competit. In reliquo altexata sua Majestas SSma benigne propensa manet. E Regio Magni Ppatus Tranniae Gubernio. Cibinii die 27-a Mensis Decembris A. 1783 Br. S. de Brukenenthal.

7329. Sacrae Caes. Reae et Apost. Mattis A. Ducis Austr. M. Ppis Trannae et Siculorum: Comitatus Dni Dni Nri Clementissimi Nomine!

Reverende Nobis honorande, salutem et Graae Caeao Reae Incr.! Reverendissimo Dno Scholarum Nationalium Primario Inspectore informationem suam circa easdem scholas horum exhibente R. P. Vrae intimandum habuit Gubernium: Scholam nationalem Balásfalvensensem in duas Classes dividendam ac inter primarias censendam esse; cuius Cathedra juxta anteriores ordinationes P. Georgius Sinkai, ejus etiam Directorem localem agat, debitamque erga Episcopum ut Directorem Regium, et erga Primarium Inspectorem scholarum Nationalium exhibeat subordinationem. Pro Magistris vero eo destinatos esse Joannem Pap et Samuelem Kolthor, quorum singuli salarium e fundo scholarum nationalium per 75 fnos habituri sunt. Deputatum autem in frumento, et Lignis a Dno Episcopo Fogarasiensi promissum ex aequo inter se partientur. Interim vero quoad novum scholarum aedificium perficietur, de habitatione, et commoditate ad docendum, iisdem per R. P. Vram providendum esse. Sic fac. altes. Sua Mtas sacratissima bgne propensa manet. E Regio M. Prptus Traae Gubernio. Cibinii die 15-a 8-bris 1782. B. S. de Brukenenthal m. pr. Rdo Patri Ignatio Darabant Vicario generali Unitorum.

⁸⁸³
L. 26 Dem Blasendorfer Hauptschul-Director Georg Sinkai.

Es haben allerhöchst Seine Majestät mittelst eines unterm 9-ten Jänner d. J. herabgelangten hohen Hofdecretes allergnädigst zu befehlen geruhet, dass da die eigentliche Absicht bei den Verzeichnissen der Jünglinge, welche von den Normalschulen in die Gymnasien übertreten sind jene seien, den Beweiss zu geben, dass kein Jüngling ohne Kenntniss der Deutschen Sprache in dem Gimnasial-Unterricht sei angenommen worden, dieses aber aus den anhero eingeschickten und von diesem kön. Gubernio zum Allerhöchsten Hof beförderten derlei Listen nicht zu ersehen ist, so habe dieses kön. Gubernium darauf zu sehen, dass künftig die Vorschrift hierüber auf eine bestimmte, genaue und zuverlässliche Art befolget werde.

Welche Allerhöchste Willensmeinung ihm Schul-Direktor zur Belehrung der demselben untergebenen Schullehrer mit dem Beisatze hiemit bedeutet wird, dass selber ein besonderes Augenmerk dahin zu richten haben werde, dass die deutsche nebst der Muttersprache auch in den Lateinischen Schulen geübt werde, um dass die Jugend die in den National Schulen erlernte Sprache nicht vergessen solle. Von dem kön. Sieb. Landes Gubernio Hermannstadt den 8. Febr. 1788.

Graf Georg Bánffy, m. p. David von Vajna, Secr.

Epistola despre academi'a romana.

Bucuresci, 3 Aprilie st. n. Lucrarile din a. 1884 ale academiei romane de sciintie potu se fia cunoscute lectoriloru din publicarea raportului anuale, lungu si interesantu alu dlui secretariu generalu Dim. Sturdz'a, carele in timpul de facia este si ministru alu culteloru si alu instructiunei publice. Acelea-si lucrari inse cei interesati de progresulu sciintieloru in Romani'a le potu acuma cunósce si mai pe largu din Anali seri'a II. tomu VI sect. I. (partea administrativa si desbaterile) 1884, care se potu avé sau de a dreptulu dela cancelari'a academiei, sau prin vre-o libraria. Nu este asia cu lucrarile din anulu acesta. Nu sciu ce 'ia casiuatatu pressei periodice de aici, cà cu esceptiune de vre-o dóue trei diarie, celelalte 16 cotidiane si altele 6 septemanale politice, cum si revistele de septemana si de luna in numeru de vre-o 18, nici macaru lucrari din siedintiele publice n'au inregistratu. Unor'a li se pare cà câte-va pasage din raportulu generalu ar' fi intiepatu amorulu propriu alu mai multoru literati. Se facuse adeca vorba multa despre convocarea congresului internationalu de antropologia si archeologia preistorica la Bucuresci. Ministeriulu ceruse in acésta cestiune parerea academiei, care inse dete din partea sa unu respunsu negativu, motivatu. Casulu acest'a fu impartasitu si adunarei generale in prim'a sesiune din 3 Martiu n. prin organulu secretariatului, carele disé in raportulu seu urmatóriele:

„... Amu constatatatu cu toti nesuficienti'a miscarei literarie si scientifica in tiéra la noi, si din acésta cauza ne-amu vediutu in neputintia de a aduná in tiéra la noi pe invetiati Europei si a-i primi in modu demnu si onoratoriu pentru tiéra. In respunsulu datu ministrului instructiunei publice, prin care i s'a comunicatu parerea academiei, amu atrasu tóta atentiunea guberniului asupr'a relei stari de lucruri, in care ne aflamu in privinti'a scientifica si asupr'a necesitatiei de a se dá unu impulsu solidu studiiloru scientifique in generalu si celoru privitóre la tiér'a nóstra in particulariu.“

Vede ori-cine, cà acestu veridictu alu academiei romane erá o palma data cu dosulu manei la superficialitate, la plagatu si la pasiunea fatala a mai multoru asiá numiti literati, cari in positiunea loru ascurata din punctu de vedere materiale, isi perdu timpul vietiei cu

politic'a de cafenele, cu intrige politice, cu caleatorii séu cum le dicu ei voiagiuri de placere. Dara in acésta cestiune importanta pre càtu si delicata, academi'a in sesiunea actuala mai facu unu pasiu inainte. Conformu regulamentului, adunarea dupa-ce ascultá raportulu generalu, alege o comisiune de trei membrii cu insarcinare de a luá in revisiune tóte punctele raportului, adeca tóte lucrarile din 11 luni a le delegatiunei, a redactá despre acelea unu respunsu si a'lu citi cà raportu in un'a din siedintiele sale. In dorinti'a de a fi càtu mai impartiala, adunarea alese in acea comisiune trei membrii, unulu ardeleanu, altulu bucovinénu si altulu macedonianu; ardeleanulu totuodata cà raportoru. Acea comisiune scarmanandu bine raportulu generalu mai in tóte punctele sale, constata si ea intocm'a nesuficienti'a miscarei literarie si scientifique la romani, afla totusi, cà raportulu aci cam respira pessimismu, cà si cum reulu acest'a sau cà nu s'ar' potea corege de locu, sau fórté anevoia. Din contra comisiunea de trei afla chiar' in lucrarile de 18 ani ale acestui corpu academicu unu progresu fórté imbucuratoriu in proportiune cu periodulu scurtu alu vietiei sale; apoi, au nu toti membrii actuali ai academiei sunt romani? Comisiunei fi place a crede, cà pre càndu lumea va scrie 1900 dela Christosu, acestu corpu academicu nu va mai avea nici o cauza „de a mai trage tóta atentiunea gubernului asupr'a relei stari de lucruri in care ne aflamu in privinti'a scientifica“. Acestu zelu nobile alu academiei este mai pre susu de ori-ce lauda; dara se nu uitamu de si càndu, între ce impregiurari amu inceputu a progressá si cà in ace-l'a-si timpu si între acelea-si impregiurari nici unu altu poporu n'au facutu atâtea progrese câte vedemu la natiunea romanésca.

Unu membru alu Academiei.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 110. 1885.

Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luatú in siedinti'a dela 30 Martie n. 1885.

Presiedinte: Iacob Bolog'a, vice-presiedinte. Membrii presenti: Br. Ursu, I. Macelariu, I. Popescu, Dr. I. Puscariu, B. P. Harsianu, V. Romanu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

11. Administratorulu realitatii Asociatiunei cassariulu E. Brote arata, cà in urm'a edificarei scólei de fetitie se recere tragerea josu a duoru grajduri din curte. Acele grajduri apartínu cuartireloru principale inchiriate, deci propune a se inlocuí acele incaperi prin altele provisorice.

— Comitetulu incuviintiéza inlocuirea grajdurilor derimate prin incaperi provisorice si administratorulu casei se auctoriséza a întreprinde cele de lipsa in acésta privintia.

12. Elevulu de a VII. clasa gimnasiala Alemanu Galea cere unu ajutoriu.

Se acórdá 25 fl. in contulu stipendiului realistului Barbu, care stipendiu este sistatu.

Sibiiu d. u. s.

Iacobu Bologa m. p.,
vice-presidentu.

Eugenu Brote m. p.

Autenticarea acestui procesu verbalu se concrede Dloru: Macelariu, Popescu, Dr. Puscariu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu in 29 Aprilie 1885.

Macelariu m. p.

Popescu m. p.

Dr. II. Puscariu m. p.

Nr. 111. 1885.

Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a dela 24 Aprilie n. 1885.

Presiedinte: Iacob Bolog'a, vice-presiedinte. Membrii presenti: D. baronu Ursu, P. Cosma, V. Romanu, Dr. II. Puscariu, B. P. Harsianu, I. Popescu, G. Baritiu. Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

13. Membrulu comitetului V. Romanu, cá raportoru alu comisiunei exmise in caus'a edificareí scólei de fetitie, aratându necesitatea supraveghiareí lucrariilor de edificare prin unu barbatu de specialitate afara de comitetu si prin unu delegatu din sinulu comitetului, avédu a se dá celui d'antâiu o remuneratiune corespundietóre in anumite percente dupa sum'a de edificare, propune

— si comitetulu numesce inspectoru pentru lucrariile de edificare pe dl. ingineru alu orasiului Sibiiu Otto Müss, fi-xându-se remuneratiunea in suma de 300 fl. v. a. de platitu dupa terminarea edificiului.

Totodata comitetulu deléga din sinulu seu pe membrulu Davidu baronu Ursu, pentru supraveghierea tuturor lucrariilor ce privescu edificarea, numindu-lu si membru in comisi'a exmisa pentru afacerile de edificare.

14. Acel'a-si raportoru cere in numele comisiunei facerea dispositiunilor necesarie pentru demolarea zidirei vechi in partea din curte, ce cade pe terenulu noiei zidiri, cum si pentru procurarea sumelor trebuincióse la platirea rateloru stipulate in contractu.

— Comitetulu decide:

Comisiunea exmisa pentru afacerile de edificare este avisata a se intr'uní de câte-ori trebuinti'a va cere pâna la terminarea edificiului si a dispune in numele comitetului si in eventuala cointielegere cu inspectorulu tehnicu numitu prin conclusulu de mai susu si in marginea contractului, tóte cele trebuincióse, cu privire la cele ce privescu edificarea si procurarea sumelor trebuincióse de bani.

15. In legatura cu conclusele anterióre ale acestei siedintie membrulu D. baronu Ursu, cere invoirea comitetului, pentru o schimbare in asiedierea edificiului scolaru ast'felu, cá de-o parte cátra unu vecinu se remàna pentru comunicare

cu gradin'a cam 2 metri, ér de ceealalta parte sè se largésca acésta comunicatie asia, cá se fie practicabila si pentru trasuri.

— Comitetulu insarcinéza pe comisiunea exmisa in caus'a zidirei, cá asup'r'a acestei schimbari in situatiunea edificiului se se consulte cu architectulu intreprindietoriu si cu inspectorulu tehnicu numitu si daca schimbarea se póte face fara alterarea simetriei, cá se se execute.

16. On. Magistratu orasienescu, prin adres'a de dto 16 Aprilie a. c. isi dà, la cererea comitetului, consensulu pentru edificarea scólei de fete pe loculu din strad'a Morii Nr. 8, sub conditi'a observareí unor prescripte cu privire la zidirea esitórilor, la facerea scocurilor pentru scurgerea apei de cátra vecini, a inchisórei fatia de vecinulu din susu si a cerereí de consensu pentru dreptulu de locuintia in nóu'a zidire.

— Spre sciintia, avédu a se comunicá comisiunei pentru edificare.

17. Membrulu D. baronu Ursu avédu in vedere conclusulu comitetului de dto 7 Augustu 1883 aprobatu prin conclusulu adunareí generale din Brasiovu de sub Nr. prot. 36 in privinti'a reparatureloru de executatu la edificiulu celu vechiu de pe loculu din strad'a Morii Nr. 8, propune a se luá in considerare si acelu proiectu de reparare si adaptare, spre a se poté executá intr'un'a cu edificare edificiului nou.

— Comitetulu decide:

Comisiunea pentru edificarea este insarcinata a se pune cu privire la reparaturele si adaptarile edificiului vechiu, in cointielegere cu architectulu intreprindietoriu alu edificiului scolaru si a face pe bas'a acestoru cointielegeri cátu mai currendu comitetulu raportu despre cele ce ar' fi de facutu.

18. Se comunica insciintiarea oficiului pentru defigerea competentieloru erariale, in caus'a platireí ecuivalentului in suma de 40 cr. dupa legatulu facutu asociatiunei de reposatulu Alemanu Mitrea din Resinariu. (Nr. 85 1885).

— Se preda membrului B. P. Harsianu, cá in casu daca acésta defigere ar' fi in contradicere cu legea despre ecuivalentu, sè se intreprindia remediile legale.

19. On. Directiune financiara din locu, comunica conclusulu séu de dto prin care, la cererea comitetului, s'a stersu tax'a de ecuivalentu impusa legatului facutu asociatiunei de reposatulu Petru Hoadrea din Resinariu.

— Spre sciintia.

20. Stipendistulu I. Guguianu, dela academi'a de silvicultura si montanistica din Schemnitz, presentându cererea pentru eliberarea ratei cuvenite din stipendiu, insotita de indicele prin care dovedesce progresu bunu in semestrulu I, arata cá, junimea academica maghiara din Schemnitz in urm'a unei iritatiuni provenite din cause politice ar' face tineriloru romani si in specialu si dènsului, inposibila petrecerea mai departe la studii la acea academie, silindu-i a se departá de acolo pâna la termine anumite.

— Rat'a cuvenita din stipendiu se licuidéza, ér' asup'r'a celorualalte impregiurari amintite de stipendistulu Guguianu, sè se céra deslucirile trebuincióse dela directiunea academiei.

21. Tinerulu Ioanu Pasca, clericu in anulu II-lea in seminariulu Andreianu si studentu extraordinariu de a VIII.

clasa la gimnasiul de stat din locu, cere dela asociatiune unu imprumutu de 200 fl. v. a. pentru acoperirea cheltuielilor cu tax'a seminariale si cu taxele examenului de maturitate. Nr. 104 1885.

— Nefiindu mijloce disponibile spre acestu scopu, cererea nu se pôte implini.

22. Studentulu de medicina dela universitatea din Vien'a, Ilie Stanila, cere unu ajutoriu sau unu imprumutu de 300 fl. pentru acoperirea cheltuielilor impreunate cu rigorósele pentru inaintarea in gradulu de doctoru in medicina (Nr. 378 1885).

— Nefiindu mijloce disponibile pentru acestu scopu, cererei nu se pôte satisface.

23. Administratiunile jurnalelor: Hermannstädter Zeitung, Kronstädter Zeitung, Tribun'a si Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt, presenta conturile pentru insertiunile ad Nr. 403 1884 in suma totala de 7 fl. 20 cr.

— Se aviséza la cassa spre platire conformu notelor prezentate sum'a de 7 fl. 20 cr.

24. Institutulu tipograficu din locu, presenta contulu de 18 fl. 24 cr. pentru tiparirea si brosiurarea a 500 brosiure din „Regularea mijlóceloru pentru ajungerea scopului asociatiunei.“

— Se aviséza la cassa spre platire conformu notei, sum'a de 18 fl. 24 cr.

25. Institutulu tipograficu din locu, cu provocare la adres'a comitetului de sub Nr. 364 1884 arata cá a redusu contulu pentru insertiuni dela 9 fl. 75 cr. la competentia de timbru cu 90 cr., acordându acestu favoru si pe viitoriu pentru tóte insertiunile de concursu pentru stipendii. (Nr. 388 1885).

— Spre placuta sciintia, avisându-se la cassa spre platire 90 cr. conformu notei.

26. Prea Santi'a Sa parintele Episcopu gr. cath. alu Lugosiului Victoru Mihaly trimite o actie a bancei de asiguratiune reciproca „Transilvani'a“ cu dtulu 15 Octomvie 1868 Nr. 580 Fol. 65 in valóre de 100 fl. v. a. cá tacsă de membru pe viétia alu asociatiunei. (Nr. 20 1885).

— Spre placuta sciintia, fiindu valorile amintite primite cu multiamita.

27. Dn'a Mari'a ved. Teodoru Moldovanu (Bucsia) din Mediasiu, aduce la cunoscintia, cá in virtutea testamentului de dto 20 Noemvrie 1881 a sotiiului ei reposatu in 21 Noemvrie 1884, asociatiunei transilvane i-se face unu legatu de 100 fl. v. a. care se va plati indata dupa trecerea remasului in posesiunea dñsei. (Nr. 26 1885).

— Spre sciintia cu multiamita, avându a se tiné in evidientia pâna la urmat'a platire a sumei legatate.

28. Dlu Patriciu Barbu, avocatulu in Reghinu, urmându provocarei comitetului de sub Nr. 364 1884, arata cauzele, cari au impiedecatu functionarea regulata a despartimentului asociatiunei XVII. (Reghinu).

— Spre sciintia cu aceea, cá dl. Patriciu Barbu e cercatu si imputernicitu a convoca o adunare extraordinara

a membriloru asociatiunei, din aelu despartimentulu, cu scopu de a se face reconstituirea comitetului acelui despartimentulu.

Sibiiu, d. u. s.

Iacobu Bologa m. p.
V.-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.
secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Cosm'a, Romanu, Dr. Il. Puscariu.

S'a cetitu si autenticatu, in 16/28 Aprilie 1885.

V. Romanu m. p.

P. Cosma m. p.

Dr. Il. Puscariu m. p.

Nr. 112. 1885.

Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedint'a dela 25 Aprilie n. 1885.

Presiedente: Iacob Bolog'a, vice-presiedinte. Pre-senti: I. Popescu, I. V. Russu, G. Baritiu, C. Stezariu, Dr. Il. Puscariu, P. Cosm'a, V. Romanu, B. P. Harsianu. Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

29. Directiunea desp. I. (Brasiovu) presenta cu raportulu de dto 4/16 Octomvrie 1884 protocolulu adunarei generale a despartimentului tinuta la Resnovu in 22 Iulie, dimpreuna cu 81 fl. tacsă de membru si de diploma.

In protocolulu adunarei generale se arata:

a) cá s'au inscrisu membrii ordinari ai asociatiunei dd. Dumitru Nanu, parochu in Resnovu si George Proc'a invetiatoriu, totu acolo;

b) cá s'a revidatu si aflu in ordine raportulu cassariului;

c) cá s'au dispusu a se cercetá déca sunt sau nu preste totu loculu intemeiate agenturele comunale si unde nu sunt, sè se institue, eventualu cele existente sè se reconstitue;

d) cá budgetulu pro 1885 sè se stabilésca de comitetulu despartimentului;

e) cá loculu pentru intrunirea adunarei generale viitoare sè se designeze de acela-si comitetu.

In raportulu generalu prezentatu adunarei despartimentului se arata, cá s'au impartitu 150 cărți de scóla la scolari lipsiti din mai multe comune; cá s'au datu unu ajutoriu de 15 fl. reuniunei pentru sprijinirea meseriasiloru, cu scopu de a se procurá vestminte pentru invetiacei saraci; cá s'a sporitu bibliotec'a despartimentului; cá s'a cerutu dela comitetulu arangiatoriu pentru primirea adunarei generale a asociatiunei din 1883 in Brasiovu, o parte din venitululu curatu in favorulu despartimentului (Nr. 334 1884).

— Adeverindu-se primirea sumei de 81 fl. conclusele adunarei generale a despartimentului servescu spre sciintia cu aceea, cá membrii noi D. Nanu si G. Proc'a se voru supune aprobarei adunarei generale proxime a asociatiunei.

30. Dl. avocatulu Rubinu Patiti'a raportéza cu datulu 31/10 1884 cá, in contr'a sententiei aduse in caus'a asociatiunei transilvane contr'a ereditóru lui George Sibisianu pen-

tru asigurarea unei substitutii comisarie, a insinuat apelatiune. (Nr. 354 1884).

— Spre sciintia, asteptându-se raportu la timpul seu.

31. Directiunea despartimentului XII (Deesi) trimite prin raportulu seu de dto 30 Octomvrie 1884, protocolulu si rapórtile prezentate adunarei generale a despartimentului tinuta la 10 Augustu 1884 in Lapusiulu ungurescu, dinpreuna cu sum'a de 161 fl. 33 cá taxe incassate. Din aceste protocoale si rapórtile se vede:

a) cá s'a examinat si aprobatu raportulu generalu facutu de subcomitetu;

b) cá s'au cetitu mai multe disertatiuni in adunare, ér' un'a prezentata acolo nu s'a cetitu. Tóte disertatiunile se acludu la protocolu, cerându-se publicarea loru in „Transilvania“;

c) cá s'au incassatu dela membrii ordinari si ajutatori 167 fl. 68 cr. din cari subtragându spese de porto cu 5 fl. 75 cr. remanu 161 fl. 8 cr. trimisi comitetului centralu;

d) cá s'a hotáritu tinerea adunarei generale viitoare in Csáki-Gorbo la 1-a Augustu 1885.

In raportulu generalu se arata, cá s'au depusu la cass'a de pastrare 77 fl. 50 cr. pentru a se folosi la timpul seu la cumperarea de cárti in folosulu bibliotecelor poporale de acolo.

e) cá portulu postalu pentru espeditiuni l'a purtat de ocamdata directorulu despartimentului;

f) se aclude o petitiune a elevului de cl. II. gimnasiala Georgie Prádanu din Negrilesci pentru unu ajutoriu anualu de 60 fl. (Nr. 357 1884).

— Adeverindu-se primirea sumei de 161 fl. 33 cr., cuprinsulu protocolulu adunarei generale si alu raportulu generalu, servece spre sciintia cu aceea, cá neaflându-se intre conclusele adunarei generale preliminaru de bugetu alu despartimentulu pentru anulu viitoriu, acel'a pe viitoriu se se face conformu regulamentulu, ér' banii adunati pentru cumperarea de cárti in bibliotecile poporale se se folosésca, fara a se mai depune in cass'a de pastrare, pentru procurarile in acele biblioteci. Disertatiunile se predau comisiunei instituite pentru censurare si se voru publicá, daca acest'a le afla corespundietóre, ér' ce privesece cererea tinerului G. Prádanu, ea nu se póte implini, lipsindu mijlócele disponibile spre acestu scopu.

32. Cu privire la propunerea membrului comitetului B. P. Harsianu de dto 31 Octomvrie 1884, in caus'a vëndiarei cu licitatie a remasului dupa Avramu Iancu si a presentarei ratiocinului din partea administratoriului acelui remasu. (Nr. 363 1884).

— Comitetulu avédu in vedere, cá de-si exista documentulu de transpunere in caus'a de remasu, dar' nu s'a facutu inca predarea factica a remasului, nici nu s'a prezentatu inca ratiociniulu despre administrarea remasului pâna la decisiunea de transpunere, decide a se urgita de nou in terminu de 8 dile dela avocatulu plenipotentiatu Mateiu Nicol'a, presentarea raportulu despre predarea factica a lasamentului si despre administrarea remasului in decursulu timpului, ér' tóte actele referitóre la acestu remasu se transpunu membrului B. P. Harsianu pentru studiare si raportare.

33. Dl. dr. Absolonu Todea avocatulu in Câmpeni, presentá 100 fl. v. a. cá arénda primita pro 1884 pentru locurile arátóre, ce apartínu remasului lui Avramu Iancu, arátându totodata, cá si pe anulu 1885 a exarendatu acele locuri pentru sum'a de 100 fl. (Nr. 108 1885).

— Spre sciintia, constatându-se primirea sumei, care va face parte din fundatiunea repausatului A. Iancu.

34. Tribunalulu reg. ung. din Tasnadu comunica o decisiune de sub Nr. 3903 1884 in caus'a contelui Degenfeld Imre si Beck Paulina (Nr. 375 1884).

— Se se trimita dlui avocatulu Andreiu Cosm'a din Tasnadu, pentru a cercetá si raportá in cauza.

35. Administratiunea diariulu „Gazet'a Transilvaniei“ presenta 3 conturi in suma de 101 fl. 31 cr. v. a. pentru insertiuni de concurse ale comitetului asociatiunei de pe anii 1877—1884, arátându totodata cá pe viitoriu nu mai póte acordá pentru publicare avantajiele de mai nainte (Nr. 376 1884).

Comitetulu avédu in vedere, cá la an. 1872 in urm'a conclusului adunarei generale a asociatiunei din Sebesiu p. prot. XX. lit. f. s'a facutu o cerere redactiuniloru dela diariiele romane din patrie, de a publicá concursele escrise de comitetulu asociatiunei fara taxe de insertiune si numai pe langa reboificarea taxelor de timbru, cá redactiunea diariului „Gazet'a Transilvaniei“ in decursu de mai multi ani, dupa-ce cererea amintita i-s'a facutu, a publicatu concursele fara a fi cerutu platirea taxelor de insertiune ast'feliu, cá comitetulu in urm'a acestei taceri a tienutu de incuviintiata cererea sa — decide a se platí administratiunei dela „Gazet'a Transilvaniei“ sum'a de 16 fl. 20 cr. taxe de timbru pentru concursele publicate dela 1877—1884, ér' pe viitoriu a abstrage dela publicatiunea concurselor si in „Gazet'a Transilvaniei.“

36. Directiunea despartimentului XX (Blaju) cu convocare la adres'a comitetului de dto 24 Noemvrie a. tr. Nr. 364 in caus'a activitatii despartiaminteloru, raportéza cu dtulu 25 Decemvrie a. tr. cá, parte din zelulu scadiutu alu membriloru asociatiunei din acelu despartimentu, parte din caus'a impartirii puginu acomodate a comunelor despartimentului pentru intruniri cá adunare generala, acestu despartimentu n'a desvoltatu in anii din urma nici o activitate mai de insemnatu; totodata directorulu actualu cere a fi dispensatu de sarcin'a de directoru alu despartimentului (Nr. 391 1884).

— Spre sciintia, exprimându-se pàrerea de reu pentru incetarea activitatii acestui despartimentu. Totu-odata insa directorulu actualu e recercatu a face convocarea unei adunari extraordinare pentru reconstituirea subcomitetului si pentru presentarea unui raportu despre o mai corespundietóre impartire a comunelor care se apartina acestui despartimentu.

37. Directiunea desp. XVIII (Turd'a), cu convocare la adres'a comitetului, amintita in Nr. precedentu, raportéza cu datulu 30 Decemvrie 1884, cá in acestu anu nici o siedintia nu s'a tinutu la comitetulu despartimentului; nici adunarea generala nu s'a intrunitu, lipsindu agenturele comunale, nici incassari de taxe nu s'au facutu, lipsindu o consemnare a membriloru din acelu despartimentu. Se arata inse, cá s'au facutu unele dispositii pentru intrunirea adunarei generale in anulu 1885. (Nr. 1 1885).

— Raportul se ia cu parere de reu la cunoscintia, si se astepta la timpul seu neintarziata insciintiere despre rezultatul activitatii puse in vedere pentru anulu 1885.

38. Directiunea despartimentului XIX (Muresiu-Osiorheiu) in urm'a adreselor comitetului si presidiale de sub Nrii 183, 253 si 364 1884 presenta cu datulu 11 Ianuarie a. c. unu raportu, prin care arata pedecile, cari s'au pusu in calea unei activitati mai spornice a subcomitetului, aratandu ca s'au facutu dispositiuni pentru conchiemarea unei adunari extraordinarie a despartimentului in scopulu reconstituirei, totu data cere inviatiune, daca dlu V. Hossu, care a depusu la directiune o actie a bancei de creditu si economii „Albin'a“ in valóre de 100 fl. cu dorinti'a de a fi privitu de membru fundatoru alu asociatiunei, se póte considera de membru de acésta categorie? (Nr. 30 1885).

— Spre sciintia, cu observarea in ce privesce dorinti'a dlui V. Hossu, ca fiindu tax'a de membru fundatoriu conformu §-lui 6 lit. 1 din statute, cu sum'a de 100 fl. se póte privi numai cá membru pe viétia.

39. Aceea-si directiune presenta unu raportu de dto 10 fauru a. c., prin care inaintéza protocolulu adunarei generale tinute la 1-a fauru a. c. la M.-Osiorheiu si protocolulu siedintiei comitetului din aceea-si dt, din care se vede, ca reconstituirea subcomitetului s'a facutu in persónele dloru: Mateiu Popu Grideanu directoru, Servianu Popoviciu, Andreiu Francu, Iosifu Popu, Vasilie Hossu, Radu Fogarasi si Ioanu Vod'a, membrii in comitetu.

Din acesti'a dlu Radu Fogarasi s'a numitu cassariu, Vasilie Hossu controloru si membrulu nou Ioanu Vod'a de secretariu alu despartimentului. (Nr. 51 1885).

— Spre sciintia, aprobandu-se reconstituirea, ér' noulu membru I. Vod'a se va supune aprobarei proximei adunari generale a asociatiunei.

40. Directiunea desp. III (Sibiiu) presenta prin raportulu de dto 5 Decemvrie 1884, protocélele siedintieloru subcomitetului de dto 2/14 Octomvrie, si 19/31 Octomvrie, precum si celu alu adunarei generale a despartimentului la 21 Octobre (2 Novembre) 1884 in Avrighu dimpreuna cu sum'a de 45 fl. v. a. incassati dela membrii cu ocasiunea adunarei.

In aceste protocéle se cuprinde:

a) o rectificare a gresiei in computulu pentru cartile de cumparatu pentru bibliotecile populare;

b) aratarea despre cumpararea si distribuirea de càrti la 8 biblioteci populare din Porcesci, Saliste, Gurariului, Tislisc'a, Cacov'a, Sacelu, Poplac'a si Avrighu;

c) dispositi'a, ca cu ocasiunea adunarilor generale se se cerce, daca se afla in archivele comunale si parochiale carti sau manuscrite vechi romanesci si alte obiecte de interesu literariu si culturalu, si déca da, aceste se se studieze;

d) aratarea despre cetirea unei dissertatiuni „despre crutiare“ a dlui M. Voileanu;

e) aratarea despre membrii noi insinuati: Vasile Maximu, administratoru protopopescu in Avrighu, Stefanu Stroi'a vice-notariu comitatensu in Sibiiu; Georgie Foic'a, cancelistu de advocatura in Sibiiu si Ilie Comanu notariu comunalu in Avrighu, care afara de G. Foic'a, au platitu si taxele de diploma;

f) stabilirea budgetului pro 1885 in sum'a de 41 fl. v. a. (Nr. 2. 1885).

— Adeverindu-se primirea sumei de 45 fl. v. a. conclusele cuprinse in procesele verbali amintite se apróba cu aceea, ca numirea membrilor de nou insinuati se voru supune aprobarei adunarei generale viitoare a asociatiunei, ér' conclusulu ce privesce culegerea manuscriptelor vechi si a altoru documente literarie se va comunica si celorlalte despartiaminte pentru orientare si urmare.

41. Gavrilu Florianu invetiatoriu in Giulatelecu comitatulu Solnoc-Doboc'a cere a i-se trimité fói'a „Transilvani'a“ cu pretiulu scadiutu de 1 fl. pe an. (Nr. 4 1885).

— Cererea se incuviintéza.

42. Stipendistii Ioanu Vatasianu, elevu alu clasei II-a dela scól'a comerciala din Brasiovu si Ioanu Petrisioru, elevu de clas'a VIII. in Blasiu presenta adeverintia despre purtarea lor in periodulu I. alu anului scol. 1884/5, celu d'antai cu sporiu fórte bunu, celu din urma cu sporiu bunu. (Nr. 9 1885 si 44 1885).

— Spre sciintia.

43. Directiunea desp. XII. (Deesiu) presenta protocolulu siedintiei subcomitetului de dto 18 Ianuarie 1885.

Din acest'a se vede:

a) ca s'au tinutu in anulu 1884 5 siedintie si adunarea generala;

b) ca s'au recercatu cassariulu comitetului arangiatoriu alu unei petreceri in Becleanu, facuta cu scopu de a aduna bani pentru bibliotecile populare, a 'si present'a raportulu despre rezultatulu banescu alu petrecerei;

c) ca s'au facutu dispositii pentru incassarea taxelor de membrii si adunarea de abonamente la „Transilvani'a“.

La raportu se aclude cererea comitetului parochialu ca senatu scolasticu din Becleanu, pentru acordarea unui ajutoriu anualu de 100 fl. v. a. in favorulu scólei de acolo. (Nr. 28 1885).

— Spre sciintia, asteptandu-se la timpul seu raportulu asupr'a sumelor incurse in favorulu bibliotecelor populare, precum si trimiterea taxelor de membrii incassate.

Ajutoriuulu cerutu pentru scól'a din Becleanu, nu se póte acordá, neavendu comitetulu la dispositiune in budgetu sume pentru scopulu acest'a.

44. Dlu secretariu primariu G. Baritiu, presenta ca trimise din partea auctorului G. G. Meitani 200 exemplare din „Studii asupr'a constitutiunei Romanilor“, fasc. IX pentru a fi distribuite ca si fasciculele anterióre. (Nr. 38 1885).

Fiindu distribuirea facuta dela birou,

— Servesce spre sciintia cu multiamita.

Sibiiu d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,
v.-presidentu.

Dr. D. P. Barcianu m. p.
secretariu.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Dr. Puscariu, Cosm'a si Romanu.

S'a cetitu si verificatu in 1 Maiu. 1885.

Dr. Ilarionu Puscariu m. p. V. Romanu m. p. P. Cosm'a m. p.

Bibliografia.

Despre cantarile bisericesti.

Multa neindestulare si nedumerire s'a manifestatu cá de cincideci si mai alesu de vre-o treidiece de ani incóce asupr'a cantariloru bisericesti asia precum se esecutédia ele in amen-dóue bisericile romanesti de ritu resariténu. S'au facutu de o parte si de alt'a, dincóce si dincolo de munti diverse incercari de a intimpiná reulu prin reforme sanetóse. Unele din acele au reusitu, inse nu s'au generalisatu; altele au fostu respinse din capulu locului si s'au datu uitarei. S'au facutu incercari si cu choruri de cãntari bisericesti, dintre care prea puține au reusitu bine, éra altele au facutu fiasco si in locu de a trage pe ómeni la biserica, mai vértosu 'iau instrainatu.

Este o arta mare si grea a da in urmele cantariloru clasice bisericesti, a satisface si audiulu generatiuniloru moderne, care nu mai sunt nici cum au fostu cele din véculu lui Vasilie celu mare si alu lui Ioanu-Gura-de-auru si nici cá cele din dílele lui Ioanu Damascenu.

Se nu ne prea miramu de acésta decadentia; au patit'o chiar' si popórele de ritulu latinu cu experimentele loru de cantari, in cátu érá p'ací se li-se prefaca bisericile in opere lumesci, pâna cându scaunulu Romei a taiatu la mijlocu si a pusu freu atátu organistiloru cátu si choruriloru bisericesti, in care ajunsesera pe la cetatile mari, cá se cante si actritie evreice dela opera.

Noi amu reflectatu dintr'unu anu in altulu la acésta stare de lucru, ori-cându ni s'a datu ocasiune; amu anuntiatu si carti de cantari bisericesti de câte-ori ne vení vreun'a la mâna.

Astadi avemu sub ochii nostrii unu opu nou de cantari titulat:

Anastasimataru

coprindiendu servitiile de Sambata sér'a si duminica diminiéti'a, puse pe cele 8 glasuri intrebuintiate in Biserica orthodoxa romana.

Prelucrate si scrise pe notatiunea liniara de Gavriilu Musicescu, profesorulu de armonia la Conservatoriu, chefulu mitropolitulu din Iasi; Georgie I. Dima, profesorulu de musica la liceulu nationalu, primu cantoru la biserica S. Spiridonu din Iasi; Grigorie I. Georgiu, profesorulu de musica bisericésca la seminariulu Socola, cantoru la s. mitropolia din Iasi. Tiparitu cu ajutoriulu Epitropiei asiedieminteloru Brancovenesci 1884. Form. 4° pag.-86. Proprietatea auctoriloru. Pretiulu 4 lei noi.

In fruntea opului se vede binecuvéntarea arhiepiscopului Moldovei si Sucevei Iosifu Naniescu, alaturea pe alta pagina dedicatu arhiepiscopului si mitropolitulu Ungro-Vlachiei Calinicu Miclesculu, Primate alu Romaniei si presiedentu alu santului Sinodu. Pe a trei'a pagina stá una adresa a episcopului Melchisedecu dela Romanu cátra mitropolitulu primate.

Din actele acestea se vede, cá acea carte de cãntari au aflatu placerea inaltiloru prelati.

La loculu alu patrúlea urmédia pe patru pagine precu-ventarea celoru trei auctori ai acestei reforme in music'a bisericésca. Noi aflamu acea precuventare atátu de interes-santa, in cátu daca acum intre impregiurarile actuali, nu amu fi mai lipsiti de spatiu decâtu ori-cându altadata, o amu reproduce cu tóta placerea; asia inse remane cá lectorii interesati de reform'a cantariloru bisericesti se o caute in originalu. Precuventarea mâneca dela cunoscutulu memoriu alu domnului episcopu Melchisedecu tiparitu pe 28 pagine, pe care'lu anuntiaseramu si noi la timpulu seu, indata apoi constatandu perfectiunea la care au ajunsu cantarile bisericesti la alte popóra, se esprima in urmatorii termini fórte semnificativi, esiti din pén'a a trei artisti in musica; densii adeca scriu: „la noi din contr'a, cãntulu bisericescu din ce in ce a inceputu a se abate din adeverat'a cale, in cátu adi se gasesce, putemu dice — in agóni'a mortii.“

Dara sciti cum suna acestea cuvinte la audiulu nostru? Noue ne suna asia, cá si cum acei trei profesori de cantari dela Iasi ne-ar' díce: séu cantati preoti si cantareti bine si frumusu, séu daca veti cantá totu asia de uritu cá pâna acum, poporulu va fugi din bisericile nóstre.

Fiindu notele in cartea acést'a cele europene, noi amu pusu pe unii membrii ai familiei nóstre, cá cantandu de ex. Dómné strigat'amu glasu I. se-lu acompanieze pe piano si ese prea frumusu.

G. B.

— Istori'a pragmatica a Ungariei. Scrisa pentru scóle si privati de dr. Franciscu Ribáry. Revediuata de dr. Ludovicu Mangold. Cu concessiunea ereditóru s'a tradusu dupa editiunea a IV-a emendata. Pag. 323. — Pretiulu unui exemplariu bros. 2 fl. v. a. Blasiu 1884. — Cu tipariulu seminariului archidiecesanu.

— Legendariu pentru scólele primarie romane de Stefanu Popu. Aprobatu de comisiunea scolastica archidiecesana. Editiunea III indreptata si inavutita. Pag. 154. — Tipografi'a seminariului gr.-cat. in Blasiu 1885.

— Instructiune de artilerie pentru tunarii bateriiloru de campu. Pag. 74. Vien'a 1884. Tipografi'a si librari'a c. r. de statu si de curte. Vedí recensiuinea in Observatoriu Nr. 3 35. a. c.

Tabl'a de materie. §. 1. Introducere. §. 2. Tievile tunuriloru de campu. §. 3. Afetele de campu, ante-trenuri. §. 4. Munitiune. §. 5. Obiecte de echiparea tunuriloru de campu. §. 6. Pórté (Laditie). §. 7. Cara de munitiune pentru baterii (chesóne), trasuri de reserva si de trenu. §. 8. Compunerea si adjustarea bateriiloru. §. 9. Compunerea si echiparea colóneloru de munitiune si parcuriloru de munitiune. §. 10. Servitiulu tunuriloru. §. 11. Tragerea. §. 12. Infintiare (cladire) de baterii.

— Reinold. Ein Bild aus den Karpathen von Gustav Schuller. Zweite revidirte Auflage. Pagina 96. Wien 1884. Carl Graeser.